

Πορφύριος ο Τύριος
Εἰσαγωγή

Μετάφραση: Στάθης Σούφερης
Α.Μ. ΔΤ 24012

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΦΟΙΝΙΚΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΟΥ ΠΛΩΤΙΝΟΥ ΤΟΥ
ΛΥΚΟΠΟΛΙΤΟΥ

Ὅντος ἀναγκαίου, Χρυσασόριε, καὶ εἰς τὴν τῶν παρὰ Ἀριστοτέλει κατη- 3
γοριῶν διδασκαλίαν τοῦ γινῶναι τί γένος καὶ τί διαφορὰ τί τε εἶδος καὶ τί
ἴδιον καὶ τί συμβεβηκός, εἷς τε τὴν τῶν ὀρισμῶν ἀπόδοσιν καὶ ὅλως εἰς 5
τὰ περὶ διαιρέσεως καὶ ἀποδείξεως χρησίμης οὔσης τῆς τούτων θεωρίας,
σύντομόν σοι παράδοσιν ποιούμενος πειράσομαι διὰ βραχέων ὥσπερ ἐν
εἰσαγωγῇ τρώπῳ τὰ παρὰ τοῖς πρεσβυτέροις ἐπελθεῖν, τῶν μὲν βαθυτέρων
ἀπεχόμενος ζητημάτων, τῶν δ' ἀπλουστείων συμμέτρως στοχαζόμενος. αὐ- 10
τίκα περὶ τῶν γενῶν τε καὶ εἰδῶν τὸ μὲν εἶτε ὑφέστηκεν εἶτε καὶ ἐν μόναις
ψιλαῖς ἐπινοίαις κεῖται εἶτε καὶ ὑφεστηκότα σώματά ἐστιν ἢ ἀσώματα καὶ
πότερον χωριστὰ ἢ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς καὶ περὶ ταῦτα ὑφεστώτα, παραιτή-
σομαι λέγειν βαθυτάτης οὔσης τῆς τοιαύτης πραγματείας καὶ ἄλλης μεί-
ζονος δεομένης ἐξετάσεως· τὸ δ' ὅπως περὶ αὐτῶν καὶ τῶν προκειμένων 15
λογικώτερον οἱ παλαιοὶ διέλαβον καὶ τούτων μάλιστα οἱ ἐκ τοῦ περιπάτου,
νῦν σοι πειράσομαι δεικνύναι.

Περὶ γένους.

Ἔοικεν δὲ μήτε τὸ γένος μήτε τὸ εἶδος ἀπλῶς λέγεσθαι. γένος γὰρ 18
λέγεται καὶ ἡ τινῶν ἐχόντων πῶς πρὸς ἓν τι καὶ πρὸς ἀλλήλους ἄθροισις,
καθ' ὃ σημαινόμενον τὸ Ἡρακλειδῶν λέγεται γένος ἐκ τῆς ἀφ' ἐνὸς σχέ- 20
σεως, λέγω δὴ τοῦ Ἡρακλέους, καὶ τοῦ πλήθους τῶν ἐχόντων πῶς πρὸς
ἀλλήλους τὴν ἀπ' ἐκείνου οἰκειότητα, κατὰ ἀποτομὴν τὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων
γενῶν κεκλημένον. λέγεται δὲ καὶ ἄλλως πάλιν γένος ἢ ἐκάστου τῆς γε
νέσεως ἀρχὴ εἶτε ἀπὸ τοῦ τεκόντος εἶτε ἀπὸ τοῦ τόπου ἐν ᾧ τις γέγονεν. (2)
οὕτως γὰρ Ὁρέστην μὲν ἀπὸ Ταντάλου φαιμέν ἔχειν τὸ γένος, Ὑλλον δὲ
ἀφ' Ἡρακλέους, καὶ πάλιν Πίνδαρον μὲν Θηβαῖον εἶναι τὸ γένος, Πλάτωνα
δὲ Ἀθηναῖον· καὶ γὰρ ἡ πατρὶς ἀρχὴ τίς ἐστι τῆς ἐκάστου γενέσεως,
ὥσπερ καὶ ὁ πατήρ. τοῦτο δὲ ἔοικε πρόχειρον εἶναι τὸ σημαινόμενον· 5
Ἡρακλεῖδαι γὰρ λέγονται οἱ ἐκ γένους κατάγοντες Ἡρακλέους καὶ Κεκροπίδαι
οἱ ἀπὸ Κέκροπος καὶ οἱ τούτων ἀγχιστεῖς. καὶ πρότερόν γε ὠνομάσθη
γένος ἢ ἐκάστου τῆς γενέσεως ἀρχή, μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τὸ πλήθος τῶν
ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς οἷον Ἡρακλέους, ὃ ἀφορίζοντες καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων χωρί-
ζοντες ἔφαμεν τὸ ὅλον ἄθροισμα Ἡρακλειδῶν γένος. ἄλλως δὲ πάλιν γένος 10
λέγεται, ᾧ ὑποτάσσεται τὸ εἶδος, καθ' ὁμοιότητα ἴσως τούτων εἰρημένον·
καὶ γὰρ ἀρχὴ τίς ἐστι τὸ τοιοῦτο γένος τῶν ὑφ' ἑαυτὸ καὶ δοκεῖ καὶ τὸ
πλήθος περιέχειν πᾶν τὸ ὑφ' ἑαυτό.

Εισαγωγή του Πορφύριου του Φοίνικα, μαθητή του Πλωτίνου του Λυκοπολίτη

Επειδή είναι αναγκαίο, Χρυσασόριε, να γνωρίσεις τι είναι γένος και τι διαφορά και τι είδος και τι ιδιαίτερο χαρακτηριστικό και τι συμβεβηκός και για τη διδασκαλία των [δέκα] κατηγοριών του Αριστοτέλη και για την εξήγηση των ορισμών και λόγω του ότι η μελέτη τους είναι εντελώς χρήσιμη και για όσα σχετίζονται με τη διαιρετική μέθοδο και την απόδειξη, θα επιχειρήσω, κάνοντας σου σύντομη εξήγηση με λίγα λόγια και με τρόπο ακριβώς σαν εισαγωγή, να σου παρουσιάσω αυτά που είπαν οι παλαιότεροι, αφενός απέχοντας από τα βαθύτερα ζητήματα, αφετέρου στοχεύοντας να παρουσιάσω τα απλούστερα με ανάλογο απλό τρόπο. Συγκεκριμένα, όσον αφορά τα γένη και τα είδη, το ένα είναι ότι αρνούμαι να πω είτε αν υφίστανται είτε και αν εξαρτώνται μόνο απ' τη σκέψη μας, είτε και αν είναι υπαρκτά σώματα ή ασώματα, και τι από τα δύο, υφίστανται χωριστά ή εντός των αισθητών σωμάτων και γύρω από αυτά, καθώς τέτοια μελέτη είναι βαθύτατη και απαιτεί άλλη μεγαλύτερη εξέταση· το άλλο όμως, δηλαδή το πώς διέκριναν περισσότερο με βάση τη λογική για αυτά και τα προκειμένα ζητήματα οι παλαιότεροι - και από αυτούς ιδιαίτερα οι Περιπατητικοί-, θα επιχειρήσω τώρα να σου παρουσιάσω.

Για το γένος

Φαίνεται ότι ούτε το γένος ούτε το είδος έχουν μόνο μία σημασία. Γιατί γένος λέγεται και «η ομαδοποίηση κάποιων που έχουν ορισμένη σχέση και ως προς κάποιο ένα αλλά και μεταξύ τους», σύμφωνα με τη σημασία που το γένος των Ηρακλειδών λέγεται γένος από τη σχέση τους με ένα, εννοώ βέβαια τον Ηρακλή, και από το πλήθος όσων έχουν μεταξύ τους με ορισμένο τρόπο συγγένεια με εκείνον και έχει ονομαστεί έτσι από τον διαχωρισμό του από τα άλλα γένη.

Λέγεται και αλλιώς πάλι γένος «η αρχή της γένεσης καθενός», είτε από τον γεννήτορα είτε από τον τόπο από όπου κάποιος έχει γεννηθεί. Έτσι, δηλαδή, λέμε ότι ο Ορέστης έχει το γένος από τον Τάνταλο, ενώ ο Ύλλος από τον Ηρακλή, και πάλι πως ο Πίνδαρος είναι Θηβαίος στο γένος, ενώ ο Πλάτωνας Αθηναίος· γιατί και η πατρίδα είναι κάποια αρχή της γέννησης καθενός, όπως ακριβώς και ο πατέρας. Αυτή η σημασία φαίνεται να είναι η κοινή¹· γιατί Ηρακλείδες λέγονται αυτοί που κατάγονται από το γένος του Ηρακλή και Κεκροπίδες αυτοί από τον Κέκροπα και οι στενοί τους συγγενείς. Και ονομάστηκε γένος πρώτα η αρχή της γέννησης καθενός, ενώ ύστερα και το πλήθος αυτών από μία αρχή, όπως του Ηρακλή, το οποίο, προσδιορίζοντας και διαχωρίζοντάς το από τα άλλα, είπαμε γένος των Ηρακλειδών την όλη ομάδα.

Λέγεται και αλλιώς πάλι το γένος, ως «αυτό κάτω απ' το οποίο τοποθετείται το είδος», το οποίο έχει ονομαστεί έτσι κατά αντιστοιχία με τις προηγούμενες περιγραφές· γιατί αυτό το γένος είναι και σαν αρχή για όσα είναι από κάτω του και φαίνεται και ότι περιέχει όλο το πλήθος από κάτω του.

¹ Την έχουμε μπροστά μας, μας είναι οικεία και γνώριμη.

Τριχῶς οὖν τοῦ γένους λεγομένου περὶ τοῦ τρίτου παρὰ τοῖς φιλοσό-
φοις ὁ λόγος· ὁ καὶ ὑπογράφοντες ἀποδεδώκασιν γένος εἶναι λέγοντες τὸ 15
κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἶδει ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον
οἷον τὸ ζῶον. τῶν γὰρ κατηγορουμένων τὰ μὲν καθ' ἑνὸς λέγεται μόνου,
ὥς τὰ ἄτομα οἷον Σωκράτης καὶ τὸ οὗτος καὶ τὸ τοῦτο, τὰ δὲ κατὰ πλειόνων,
ὥς τὰ γένη καὶ τὰ εἶδη καὶ αἱ διαφοραὶ καὶ τὰ ἴδια καὶ τὰ συμβεβηκότα
κοινῶς ἀλλὰ μὴ ἰδίως τινί. ἔστι δὲ γένος μὲν οἷον τὸ ζῶον, εἶδος δὲ οἷον 20
ὁ ἄνθρωπος, διαφορὰ δὲ οἷον τὸ λογικόν, ἴδιον δὲ οἷον τὸ γελαστικόν, συμ-
βεβηκὸς δὲ οἷον τὸ λευκόν, τὸ μέλαν, τὸ καθέζεσθαι. τῶν μὲν οὖν καθ'
ἑνὸς μόνου κατηγορουμένων διαφέρει τὰ γένη τῷ ταῦτα κατὰ πλειόνων
ἀποδοθέντα κατηγορεῖσθαι, τῶν δὲ αὖ κατὰ πλειόνων τῶν μὲν εἰδῶν, ὅτι 25
τὰ μὲν εἶδη εἰ καὶ κατὰ πλειόνων κατηγορεῖται ἀλλ' οὐ διαφερόντων τῷ εἶδει
ἀλλὰ τῷ ἀριθμῷ· ὁ γὰρ ἄνθρωπος εἶδος ὢν Σωκράτους καὶ Πλάτωνος
κατηγορεῖται, οἱ οὐ τῷ εἶδει διαφέρουσιν ἀλλήλων ἀλλὰ τῷ ἀριθμῷ, τὸ δὲ
ζῶον γένος ὃν ἀνθρώπου καὶ βοῦς καὶ ἵππου κατηγορεῖται, οἱ διαφέρουσι 3
καὶ τῷ εἶδει ἀλλήλων ἀλλ' οὐχὶ τῷ ἀριθμῷ μόνον. τοῦ δ' αὖ ἰδίου δια-
φέρει τὸ γένος, ὅτι τὸ μὲν ἴδιον καθ' ἑνὸς μόνου εἶδους, οὗ ἐστὶν ἴδιον.
κατηγορεῖται καὶ τῶν ὑπὸ τὸ εἶδος ἀτόμων, ὥς τὸ γελαστικὸν ἀνθρώπου
μόνου καὶ τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων, τὸ δὲ γένος οὐχ ἑνὸς εἶδους κατη- 5
γορεῖται ἀλλὰ πλειόνων τε καὶ διαφερόντων. τῆς δ' αὖ διαφορᾶς καὶ τῶν
κοινῇ συμβεβηκότων διαφέρει τὸ γένος, ὅτι εἰ καὶ κατὰ πλειόνων καὶ δια-
φερόντων τῷ εἶδει κατηγοροῦνται αἱ διαφοραὶ καὶ τὰ κοινῶς συμβεβηκότα,
ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγοροῦνται. ἐρωτησάντων γὰρ ἡμῶν ἐκεῖνο
καθ' οὗ κατηγορεῖται ταῦτα, οὐκ ἐν τῷ τί ἐστίν, φαμέν, κατηγορεῖται,
ἀλλὰ μᾶλλον ἐν τῷ ποῖόν τί ἐστίν. ἐν γὰρ τῷ ἐρωτᾶν ποῖόν τί ἐστίν 10
ὁ ἄνθρωπος φαμέν ὅτι λογικόν, καὶ ἐν τῷ ποῖόν τι ὁ κόραξ φαμέν
ὅτι μέλαν· ἔστιν δὲ τὸ μὲν λογικὸν διαφορὰ, τὸ δὲ μέλαν συμβεβηκός·
ὅταν δὲ τί ἐστὶν ἄνθρωπος ἐρωτηθῶμεν, ζῶον ἀποκρινόμεθα· ἦν δὲ ἀν-
θρώπου γένος τὸ ζῶον. ὥστε τὸ μὲν κατὰ πλειόνων λέγεσθαι τὸ γένος
διαστέλλει αὐτὸ ἀπὸ τῶν καθ' ἑνὸς μόνου τῶν ἀτόμων κατηγορουμένων, 15
τὸ δὲ διαφερόντων τῷ εἶδει διαστέλλει ἀπὸ τῶν ὡς εἰδῶν κατηγορουμένων
ἢ ὡς ἰδίων, τὸ δὲ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖσθαι χωρίζει ἀπὸ τῶν διαφορῶν
καὶ τῶν κοινῇ συμβεβηκότων, ἃ οὐκ ἐν τῷ τί ἐστίν ἀλλ' ἐν τῷ ποῖόν τί
ἐστίν ἢ πῶς ἔχον ἐστὶν κατηγορεῖται ἕκαστον ὢν κατηγορεῖται. οὐδὲν ἄρα
περιττὸν οὐδὲ ἐλλείπον περιέχει ἢ τοῦ γένους ῥηθεῖσα ὑπογραφή τῆς ἐννοίας. 20

Παρότι, λοιπόν, λέγεται με τρεις τρόπους το γένος, για τον τρίτο ο λόγος ανήκει στους φιλόσοφους· και περιγράφοντάς το, έχουν εξηγήσει το γένος λέγοντας ότι είναι «αυτό που κατηγορείται σε περισσότερα [από ένα άτομα]² και διαφορετικά στο είδος ως απάντηση στην ερώτηση *τι είναι;*», όπως το ζώο. Γιατί από τα κατηγορήματα άλλα λέγονται για ένα μόνο, όπως τα άτομα (για παράδειγμα ο Σωκράτης και ο «αυτός» και το «αυτό»³), ενώ άλλα για περισσότερα, όπως τα γένη και τα είδη και οι διαφορές και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τα συμβεβηκότα, [που λέγονται] με κοινή εφαρμογή⁴, αλλά όχι εξατομικευμένα για κάτι. Γένος είναι, για παράδειγμα, το ζώο, είδος π.χ. το άνθρωπος, διαφορά π.χ. το έλλογος, ιδιαίτερο χαρακτηριστικό π.χ. το γελά, συμβεβηκός π.χ. τα λευκό, μαύρο, κάθεται.

Απ' όσα, λοιπόν, κατηγορούνται μόνο σε ένα, τα γένη διαφέρουν στο ότι, όταν αποδοθούν⁵, κατηγορούνται σε περισσότερα, ενώ πάλι απ' όσα κατηγορούνται σε περισσότερα διαφέρουν τα είδη, επειδή τα είδη, αν και κατηγορούνται σε περισσότερα, [κατηγορούνται σε όσα] δεν διαφέρουν στο είδος, αλλά στον αριθμό· γιατί ο άνθρωπος, που είναι είδος, κατηγορείται στον Σωκράτη και στον Πλάτωνα, οι οποίοι δεν διαφέρουν μεταξύ τους στο είδος, αλλά στον αριθμό, ενώ το ζώο, που είναι γένος, κατηγορείται και στον άνθρωπο και στο βόδι και στον ίππο, τα οποία διαφέρουν μεταξύ τους όχι μόνο στον αριθμό αλλά και στο είδος. Απ' το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό πάλι, διαφέρει το γένος, διότι το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό κατηγορείται μόνο σε ένα είδος, του οποίου είναι ιδιαίτερο χαρακτηριστικό. Κατηγορείται και στα άτομα κάτω από το είδος, όπως το γελά μόνο στον άνθρωπο και τους επιμέρους ανθρώπους, ενώ το γένος δεν κατηγορείται σε ένα είδος, αλλά σε περισσότερα [άτομα] και διαφορετικά [στο είδος]. Το γένος διαφέρει πάλι απ' τη διαφορά και τα κοινά⁶ συμβεβηκότα, καθώς μολονότι κατηγορούνται σε περισσότερα και διαφορετικά στο είδος οι διαφορές και τα κοινά συμβεβηκότα, δεν κατηγορούνται ως απάντηση στην ερώτηση «*τι είναι;*». Γιατί εάν ρωτήσουμε για εκείνο στο οποίο κατηγορούνται αυτά, λέμε ότι δεν κατηγορούνται ως απάντηση στην ερώτηση «*τι είναι;*», αλλά περισσότερο στην ερώτηση «*τι λογής είναι;*». Γιατί όταν ρωτάμε «*τι λογής είναι ο άνθρωπος;*», λέμε «έλλογος», και όταν ρωτάμε «*τι λογής είναι το κοράκι;*», λέμε «μαύρο»· το έλλογος είναι διαφορά, ενώ το μαύρο συμβεβηκός· όταν, όμως, ερωτηθούμε *τι είναι ο άνθρωπος*, αποκρινόμαστε «ζώο»· και το ζώο είναι γένος του ανθρώπου.

Επομένως, το ότι λέγεται «για περισσότερα» το γένος το, διαστέλλει από όσα κατηγορούνται σε ένα μόνο απ' τα άτομα, το «διαφορετικά στο είδος» το διαστέλλει από όσα κατηγορούνται ως είδη ή ως ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, ενώ το «κατηγορείται ως απάντηση στην ερώτηση *τι είναι;*» το διαχωρίζει από τις διαφορές και τα κοινά συμβεβηκότα, τα οποία δεν κατηγορούνται στο καθετί που κατηγορούνται ως απάντηση στην ερώτηση «*τι είναι;*», αλλά στην ερώτηση «*τι λογής είναι;*» ή «*πώς είναι;*». Τίποτα, άρα, περιττό ούτε ελλιπές δεν περιέχει η προαναφερθείσα περιγραφή της έννοιας του γένους.

² Στο εξής όταν αναφέρω ότι κάτι κατηγορείται σε περισσότερα, εννοώ περισσότερα του ενός άτομα.

³ Δηλαδή οι αντωνυμίες που αποτελούν ενικές έννοιες, δηλαδή αποδίδονται μόνο για ένα άτομο.

⁴ Η για περισσότερα από ένα.

⁵ Το αποδοθέντα δεν το περιλαμβάνει ο Barnes στη μετάφρασή του.

⁶ Συμβαίνουν από κοινού, δηλαδή δύνανται να υπάρχουν σε παραπάνω από ένα άτομα.

Περὶ εἶδους.

Τὸ δὲ εἶδος λέγεται μὲν καὶ ἐπὶ τῆς ἐκάστου μορφῆς, καθὸ εἴρηται	22
πρῶτον μὲν εἶδος ἄξιον τυραννίδος.	(4)
λέγεται δὲ εἶδος καὶ τὸ ὑπὸ τὸ ἀποδοθὲν γένος, καθὸ εἰώθαμεν λέγειν τὸν	
μὲν ἄνθρωπον εἶδος τοῦ ζώου γένους ὄντος τοῦ ζώου, τὸ δὲ λευκὸν τοῦ	
χρώματος εἶδος, τὸ δὲ τρίγωνον τοῦ σχήματος εἶδος. εἰ δὲ καὶ τὸ γένος	
ἀποδιδόντες τοῦ εἶδους ἐμμενήμεθα εἰπόντες τὸ κατὰ πλειόνων καὶ δια-	5
φερόντων τῷ εἶδει ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον, καὶ τὸ εἶδος φάμεν τὸ	
ὑπὸ τὸ ἀποδοθὲν γένος, εἰδέναι χρὴ ὅτι, ἐπεὶ καὶ τὸ γένος τινός ἐστιν γένος	
καὶ τὸ εἶδος τινός ἐστιν εἶδος ἐκάτερον ἐκατέρου, ἀνάγκη καὶ ἐν τοῖς ἀμφο-	
τέρων λόγοις κεχρηῆσθαι ἀμφοτέροις. ἀποδιδόασιν οὖν τὸ εἶδος καὶ οὕτως·	
εἶδος ἐστι τὸ ταπτόμενον ὑπὸ τὸ γένος καὶ οὗ τὸ γένος ἐν τῷ τί ἐστι	10
κατηγορεῖται. ἔτι δὲ καὶ οὕτως· εἶδος ἐστι τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόν-	
των τῷ ἀριθμῷ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον. ἀλλ' αὕτη μὲν ἢ ἀπόδοσις	
τοῦ εἰδικωτάτου ἂν εἴη καὶ ὅ ἐστι μόνον εἶδος, αἱ δὲ ἄλλαι εἶεν ἂν καὶ	
τῶν μὴ εἰδικωτάτων. σαφές δ' ἂν εἴη τὸ λεγόμενον τοῦτον τὸν τρόπον.	
καθ' ἐκάστην κατηγορίαν ἐστὶν τινα γενικώτατα καὶ πάλιν ἄλλα εἰδικώτατα	15
καὶ μεταξὺ τῶν γενικωτάτων καὶ τῶν εἰδικωτάτων ἄλλα. ἔστιν δὲ γενικώ-	
τατον μὲν, ὑπὲρ ὃ οὐκ ἂν εἴη ἄλλο ἐπαναβεβηκὸς γένος, εἰδικώτατον δέ,	
μεθ' ὃ οὐκ ἂν εἴη ἄλλο ὑποβεβηκὸς εἶδος, μεταξὺ δὲ τοῦ γενικωτάτου καὶ	
τοῦ εἰδικωτάτου ἄλλα, ἃ καὶ γένη καὶ εἶδη ἐστὶ τὰ αὐτά, πρὸς ἄλλο μέντοι	
καὶ ἄλλο λαμβανόμενα.	20

Για το είδος

Το είδος λέγεται και για την εξωτερική μορφή του καθενός, όπως έχει ειπωθεί⁷:

«πρώτα [είθε να δω εγγόνια με] με ομορφιά που να αρμόζει σε βασιλιά»⁸.

Είδος λέγεται και «αυτό που βρίσκεται κάτω από το προαναφερθέν γένος», καθόσον έχουμε συνηθίσει να λέμε τον άνθρωπο είδος του⁹ ζώου, επειδή το ζώο είναι γένος, ενώ το λευκό είδος του χρώματος και το τρίγωνο είδος του σχήματος. Εάν, βέβαια, και περιγράφοντας το γένος, είχαμε αναφέρει το είδος, όταν είπαμε το «κατηγορείται σε περισσότερα και διαφορετικά στο είδος ως απάντηση στην ερώτηση *τι είναι;*», και λέμε το είδος «αυτό που βρίσκεται κάτω από το γένος που περιγράφηκε», χρειάζεται να γνωρίζουμε ότι, επειδή και το γένος είναι γένος κάποιου και το είδος είναι είδος κάποιου¹⁰, δηλαδή καθένας απ' τους δύο [όρους] είναι κάτι στον άλλον, είναι ανάγκη και στις περιγραφές των δύο να χρησιμοποιούνται και οι δύο.

Περιγράφουν, λοιπόν, το είδος και έτσι: είδος είναι «αυτό που κατατάσσεται κάτω από το γένος και αυτό στο οποίο κατηγορείται το γένος ως απάντηση στην ερώτηση *τι είναι;*». Επίσης, και έτσι: είδος είναι «αυτό που κατηγορείται σε περισσότερα και διαφορετικά στον αριθμό ως απάντηση στην ερώτηση *τι είναι;*». Αλλά αυτή η περιγραφή θα είναι του ειδικότατου, το οποίο και είναι μόνο είδος, ενώ οι άλλες θα είναι και των μη ειδικότατων. Αυτό που λέω θα γίνει σαφές με τον εξής τρόπο: σε κάθε κατηγορία υπάρχουν κάποια γενικότατα και άλλα πάλι ειδικότατα και μεταξύ των γενικότατων και των ειδικότατων άλλα¹¹. Γενικότατο είναι αυτό πάνω από το οποίο δεν θα υπάρχει άλλο ανώτερο γένος, ενώ ειδικότατο αυτό που μετά από αυτό δεν θα υπάρχει άλλο κατώτερο είδος, ενώ μεταξύ του γενικότατου και του ειδικότατου υπάρχουν άλλα, τα οποία είναι τα ίδια και γένη και είδη, σε σχέση, όμως, με διαφορετικά πράγματα λαμβάνονται και ως διαφορετικά.

⁷ Ευριπίδης *Αἴολος* 15.2.

⁸ ἴδοιμι δ' αὐτῶν ἔκγον' ἄρσεν' ἄρσένων· πρῶτον μὲν εἶδος ἄξιον τυραννίδος (*Αἴολος* 15.1-2) (= May I see male children from my sons! First of all (may I see grandsons) good looking, worthy of kingship), μτφρ. από τις KARAMANOU, G., & MIMIDOU, E. (2014). THE "AEOLUS" OF EURIPIDES: CONCEPTS AND MOTIFS. *Bulletin of the Institute of Classical Studies*, 57 (1), 49–60: 54. Η έκφραση είδος ἄξιον τυραννίδος πιθανόν να αφορά εξωτερική εμφάνιση που να προσιδιάζει σε βασιλιά ή, πιο απλά, αρχοντική ομορφιά, όψη.

⁹ Τα ἄρθρα «του», στο «είδος του ζώου, είδος του χρώματος και είδος του σχήματος», καθώς θεωρώ ότι ο Πορφύριος αναφέρεται σε συγκεκριμένες σχέσεις και θέλει να δώσει έμφαση σε ποιο συγκεκριμένο γένος είναι είδος καθέναν απ' αυτά. Δηλαδή, ο άνθρωπος δεν είναι απλώς είδος ζώου, αλλά είδος του ζώου και μόνο.

¹⁰ Δηλαδή και τα δύο είναι προς τι, αναφέρονται πάντα σε σχέση με κάτι.

¹¹ Ενν. κατηγορίες. Παρότι ο Barnes το συμπληρώνει ως items, δηλαδή ως πράγματα, όντα, αντικείμενα, θεωρώ πως ο Πορφύριος επέτρεψε το άφησε απροσδιόριστο και τόσο γενικό, για να μην μπει σε συζήτηση για το αν τα κατηγορήματα είναι υπαρκτά όντα ή απλές έννοιες. Δηλαδή, ενώ το «άνθρωπος» και το «λευκός» είναι κατηγορήματα, δεν είναι και τα δύο ιδιότητες, ποιότητες ή όντα. Το ένα είναι ον, ενώ το άλλο ποιότητα. Το «γελά» είναι ενέργεια κ.ο.κ.

Γινέσθω δὲ ἐπὶ μιᾷ κατηγορίας σαφὲς τὸ λεγόμενον. ἡ οὐσία ἔστι
 μὲν καὶ αὐτὴ γένος, ὑπὸ δὲ ταύτην ἔστιν σῶμα, καὶ ὑπὸ τὸ σῶμα
 ἔμφυχον σῶμα, ὑφ' ὃ τὸ ζῶον, ὑπὸ δὲ τὸ ζῶον λογικὸν ζῶον, ὑφ' ὃ ὁ
 ἄνθρωπος, ὑπὸ δὲ τὸν ἄνθρωπον Σωκράτης καὶ Πλάτων καὶ οἱ κατὰ μέρος
 ἄνθρωποι. ἀλλὰ τούτων ἡ μὲν οὐσία τὸ γενικώτατον καὶ ὁ μόνον γένος, 25
 ὁ δὲ ἄνθρωπος τὸ εἰδικώτατον καὶ ὁ μόνον εἶδος, τὸ δὲ σῶμα εἶδος μὲν
 τῆς οὐσίας, γένος δὲ τοῦ ἐμφύχου σώματος. ἀλλὰ καὶ τὸ ἔμφυχον σῶμα
 εἶδος μὲν τοῦ σώματος, γένος δὲ τοῦ ζώου, πάλιν δὲ τὸ ζῶον εἶδος μὲν
 τοῦ ἐμφύχου σώματος, γένος δὲ τοῦ λογικοῦ ζώου, τὸ δὲ λογικὸν ζῶον
 εἶδος μὲν τοῦ ζώου, γένος δὲ τοῦ ἀνθρώπου, ὁ δὲ ἄνθρωπος εἶδος μὲν 30
 τοῦ λογικοῦ ζώου, οὐκέτι δὲ καὶ γένος τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων, ἀλλὰ
 μόνον εἶδος· καὶ πᾶν τὸ πρὸ τῶν ἀτόμων προσεχῶς κατηγορούμενον εἶδος
 ἂν εἴη μόνον, οὐκέτι δὲ καὶ γένος. ὥσπερ οὖν ἡ οὐσία ἀνωτάτω οὖσα τῷ
 μηδὲν εἶναι πρὸ αὐτῆς γένος ἦν τὸ γενικώτατον, οὕτως καὶ ὁ ἄνθρωπος
 εἶδος ὢν, μεθ' ὃ οὐκ ἔστιν εἶδος οὐδέ τι τῶν τέμνεσθαι δυναμένων εἰς εἶδη,
 ἀλλὰ τῶν ἀτόμων (ἄτομον γὰρ Σωκράτης καὶ Πλάτων καὶ τουτὶ τὸ λευκόν
 μόνον ἂν εἴη εἶδος καὶ τὸ ἔσχατον εἶδος καὶ ὡς ἔφαμεν τὸ εἰδικώτατον· 5
 τὰ δὲ μέσα τῶν μὲν πρὸ αὐτῶν εἴη ἂν εἶδη, τῶν δὲ μετ' αὐτὰ γένη.
 ὥστε ταῦτα μὲν ἔχει δύο σχέσεις, τὴν τε πρὸς τὰ πρὸ αὐτῶν, καθ' ἣν
 εἶδη αὐτῶν εἶναι λέγεται, τὴν τε πρὸς τὰ μετ' αὐτά, καθ' ἣν γένη αὐτῶν
 εἶναι λέγεται· τὰ δὲ ἄκρα μίαν ἔχει σχέσιν· τό τε γὰρ γενικώτατον τὴν
 μὲν ὡς πρὸς τὰ ὑφ' ἑαυτὸ ἔχει σχέσιν, γένος ὃν πάντων τὸ ἀνωτάτω, 10
 τὴν δὲ ὡς πρὸς τὰ πρὸ ἑαυτοῦ οὐκέτι ἔχει, ἀνωτάτω ὃν καὶ ὡς πρώτη
 ἀρχὴ καί, ὡς ἔφαμεν, ὑπὲρ ὃ οὐκ ἂν εἴη ἄλλο ἐπαναβεβηκὸς γένος· καὶ
 τὸ εἰδικώτατον δὲ μίαν ἔχει σχέσιν τὴν μὲν ὡς πρὸς τὰ πρὸ αὐτοῦ, ὧν
 ἔστιν εἶδος, τὴν δὲ ὡς πρὸς τὰ μετ' αὐτὸ οὐκ ἀλλοίαν ἔχει, ἀλλὰ καὶ τῶν
 ἀτόμων εἶδος λέγεται ἀλλ' εἶδος μὲν λέγεται τῶν ἀτόμων ὡς περιέχον 15
 αὐτά, εἶδος δὲ πάλιν τῶν πρὸ αὐτοῦ ὡς περιεχόμενον ὑπ' αὐτῶν.

Ἀφορίζονται τοίνυν τὸ μὲν γενικώτατον οὕτως, ὃ γένος ὃν οὐκ ἔστιν
 εἶδος, καὶ πάλιν, ὑπὲρ ὃ οὐκ ἂν εἴη ἄλλο ἐπαναβεβηκὸς γένος· τὸ δὲ εἰ-
 δικώτατον, ὃ εἶδος ὃν οὐκ ἔστιν γένος καὶ ὃ εἶδος ὃν οὐκ ἂν διελοίμεθα
 ἔτι εἰς εἶδη καὶ ὃ κατὰ πλείονων καὶ διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ ἐν τῷ τί 20
 ἔστιν κατηγορεῖται. τὰ δὲ μέσα τῶν ἄκρων ὑπάλληλά τε καλοῦσι γένη
 καὶ εἶδη, καὶ ἕκαστον αὐτῶν εἶδος εἶναι καὶ γένος τίθενται, πρὸς
 ἄλλο μέντοι καὶ ἄλλο λαμβανόμενον. τὰ δὲ πρὸ τῶν εἰδικωτάτων ἄχρι
 τοῦ γενικωτάτου ἀνιόντα γένη τε λέγεται καὶ εἶδη καὶ ὑπάλληλα γένη ὡς 25
 ὁ Ἀγαμέμνων Ἀτρείδης καὶ Πελοπίδης καὶ Τανταλίδης καὶ τὸ τελευταῖον
 Διός.

Ας γίνει σαφές αυτό που λέω παίρνοντας ως παράδειγμα μια κατηγορία: η ουσία είναι και η ίδια γένος, γιατί κάτω της υπάρχει το σώμα, και κάτω απ' το σώμα το έμφυχο σώμα, κάτω του το ζώο, κάτω απ' το ζώο το έλλογο ζώο, κάτω του ο άνθρωπος, κάτω απ' το άνθρωπος ο Σωκράτης και ο Πλάτων και οι επιμέρους άνθρωποι. Αλλά από αυτά η ουσία είναι το γενικότατο, το οποίο και είναι μόνο γένος, ο άνθρωπος το ειδικότατο, και αυτό που είναι μόνο είδος, ενώ το σώμα είναι αφενός είδος της ουσίας αφετέρου γένος του έμφυχου σώματος. Αλλά και το έμφυχο σώμα είναι αφενός είδος του σώματος αφετέρου γένος του ζώου, το ζώο πάλι αφενός είδος του έμφυχου σώματος αφετέρου γένος του έλλογου ζώου, το έλλογο ζώο αφενός είδος του ζώου αφετέρου γένος του ανθρώπου, ενώ ο άνθρωπος είναι είδος του έλλογου ζώου, αλλά καθόλου και γένος των επιμέρους ανθρώπων, παρά μόνο είδος τους· και καθετί που κατηγορείται ακριβώς πριν τα άτομα θα είναι μόνο είδος, όμως καθόλου και γένος.

Όπως ακριβώς, λοιπόν, η ουσία, που είναι ανώτατη λόγω του ότι δεν υπάρχει κανένα γένος πριν από αυτή, είναι το γενικότατο γένος, έτσι και ο άνθρωπος, που είναι είδος και μετά από αυτό δεν υπάρχει άλλο είδος ούτε κάτι απ' όσα μπορούν να διαιρεθούν σε είδη, θα είναι μονάχα είδος των ατόμων (γιατί άτομο είναι ο Σωκράτης και ο Πλάτων και αυτό εδώ το λευκό) και το έσχατο είδος και, όπως είπαμε, το ειδικότατο· όμως τα ενδιάμεσα θα είναι αφενός είδη όσων βρίσκονται από πάνω τους, αφετέρου γένη όσων είναι μετά από αυτά. Συνεπώς, αυτά έχουν δύο σχέσεις: και αυτή προς όσα είναι πριν από εκείνα, κατά την οποία λέγονται ότι είναι είδη τους, και αυτή προς όσα βρίσκονται μετά από εκείνα, κατά την οποία λέγονται ότι είναι γένη τους· τα άκρα, όμως, έχουν μία σχέση· γιατί και το γενικότατο έχει τη σχέση προς εκείνα από κάτω του, επειδή το ανώτατο είναι γένος όλων, αλλά τη σχέση προς όσα βρίσκονται πριν από αυτό δεν την έχει καθόλου, επειδή είναι ανώτατο και πρώτη αρχή και, όπως είπαμε, πάνω του δεν θα υπάρχει άλλο ανώτερο γένος· και το ειδικότατο μία σχέση έχει, αυτή προς όσα βρίσκονται πριν από εκείνο, των οποίων είναι είδος, ενώ προς όσα βρίσκονται μετά από αυτό δεν έχει άλλη σχέση· αλλά λέγεται και είδος των ατόμων· όμως λέγεται είδος των ατόμων, επειδή τα περιέχει· και λέγεται είδος πάλι όσων βρίσκονται πριν από αυτό, γιατί περιέχεται σε αυτά.

Προσδιορίζουν, λοιπόν, το γενικότατο έτσι: αυτό που όντας γένος, δεν είναι είδος· και πάλι, [αυτό] πάνω στο οποίο δεν θα υπάρχει άλλο ανώτερο γένος· ενώ το ειδικότατο: αυτό που όντως είδος, δεν είναι γένος· και αυτό που όντας είδος, δεν θα το διαιρέσουμε περαιτέρω σε είδη· και αυτό που κατηγορείται σε περισσότερα και διαφορετικά στον αριθμό ως απάντηση στην ερώτηση «τι είναι;». Ενώ τα ενδιάμεσα των άκρων τα αποκαλούν και υπάλληλα¹² γένη και είδη, και καθένα από αυτά θεωρείται και είδος και γένος, σε σχέση με άλλο, όμως, λαμβάνεται και διαφορετικά. Βέβαια, όσα βρίσκονται πριν απ' τα ειδικότατα μέχρι το γενικότατο λέγονται ανιόντα γένη και είδη καθώς και υπάλληλα γένη, όπως ο Αγαμέμνωνας λέγεται Ατρείδης και Πελοπίδης και Τανταλίδης και, τελευταίο, του Δία.

¹² Υπάγονται το ένα στο άλλο.

ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν γενεαλογιῶν εἰς ἓνα ἀνάγουσι, φέρ' εἰπεῖν¹³ τὸν
 Δία, τὴν ἀρχὴν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐπὶ δὲ τῶν γενῶν καὶ τῶν εἰδῶν οὐχ
 οὕτως ἔχει· οὐ γάρ ἐστι κοινὸν ἐν γένος πάντων τὸ ὄν οὐδὲ πάντα ὁμο- 5
 γενῇ καθ' ἐν τὸ ἀνωτάτω γένος, ὥς φησιν ὁ Ἀριστοτέλης. ἀλλὰ κείσθω,
 ὥσπερ ἐν ταῖς Κατηγορίαις, τὰ πρῶτα δέκα γένη οἷον ἀρχαὶ δέκα πρῶται·
 καὶ δὴ πάντα τις ὄντα καλῇ, ὁμωνύμως, φησί, καλέσει, ἀλλ' οὐ συνω-
 νύμως. εἰ μὲν γὰρ ἐν ἡ κοινὸν πάντων γένος τὸ ὄν, συνωνύμως ἂν πάντα 10
 ὄντα ἐλέγετο· δέκα δὲ ὄντων τῶν πρῶτων ἡ κοινωνία κατὰ τοῦνομα μόνον,
 οὐκέτι μὴν καὶ κατὰ τὸν λόγον τὸν κατὰ τοῦνομα. δέκα μὲν οὖν τὰ γενι-
 κώτατα, τὰ δὲ εἰδικώτατα ἐν ἀριθμῷ μὲν τινι, οὐ μὴν ἀπείρῳ· τὰ δὲ
 ἄτομα, ἅπερ ἐστὶ τὰ μετὰ τὰ εἰδικώτατα, ἄπειρα. διὸ ἄχρι τῶν εἰδι-
 κωτάτων ἀπὸ τῶν γενικωτάτων κατιόντας παρεκελεύετο ὁ Πλάτων παύε- 15
 σθαι, κατιέναι δὲ διὰ τῶν διὰ μέσου διαιρῶντας ταῖς εἰδοποιῶσι διαφοραῖς·
 τὰ δὲ ἄπειρά φησιν εἶναι, μὴ γὰρ ἂν γενέσθαι τούτων ἐπιστήμην. κατιόν-
 των μὲν οὖν εἰς τὰ εἰδικώτατα ἀνάγκη διαιρῶντας διὰ πλήθους ἵέναι,
 ἀνιόντων δὲ εἰς τὰ γενικώτατα ἀνάγκη συναιρεῖν τὸ πλήθος εἰς ἓν· συνα-
 γωγὸν γὰρ τῶν πολλῶν εἰς μίαν φύσιν τὸ εἶδος καὶ ἔτι μᾶλλον τὸ γένος, 20
 τὰ δὲ κατὰ μέρος καὶ καθ' ἕκαστα τοῦναντίον εἰς πλήθος αἰεὶ διαιρεῖ τὸ
 ἓν· τῇ μὲν γὰρ τοῦ εἶδους μετουσίᾳ οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι εἰς, τοῖς δὲ κατὰ
 μέρος ὁ εἰς καὶ κοινὸς πλείους· διαιρετικὸν μὲν γὰρ αἰεὶ τὸ καθ' ἕκαστον,
 συλληπτικὸν δὲ καὶ ἐνοποιὸν τὸ κοινόν.

Ἀποδοδομένου δὲ τοῦ γένους καὶ τοῦ εἶδους τί ἐστὶν ἐκάτερον αὐτῶν,
 καὶ τοῦ μὲν γένους ἑνὸς ὄντος τῶν δὲ εἰδῶν πλείονων αἰεὶ γὰρ εἰς πλείω (7)
 εἶδη ἢ τομῇ τοῦ γένους τὸ μὲν γένος αἰεὶ τοῦ εἶδους κατηγορεῖται καὶ
 πάντα τὰ ἐπάνω τῶν ὑποκάτω, τὸ δὲ εἶδος οὔτε τοῦ προσεχοῦς αὐτοῦ γέ-
 νους οὔτε τῶν ἐπάνω· οὐδὲ γὰρ ἀντιστρέφει. δεῖ γὰρ ἢ τὰ ἴσα τῶν ἴσων 5
 κατηγορεῖσθαι ὡς τὸ χρεμετιστικὸν τοῦ ἵππου ἢ τὰ μείζω τῶν ἐλαττόνων
 ὡς τὸ ζῶον τοῦ ἀνθρώπου, τὰ δὲ ἐλάττω τῶν μειζόνων οὐκέτι· οὐκέτι
 γὰρ τὸ ζῶον εἴποις ἂν εἶναι ἄνθρωπον, ὥσπερ τὸν ἄνθρωπον εἴποις ἂν εἶναι
 ζῶον. καθ' ὧν δ' ἂν τὸ εἶδος κατηγορῇται, κατ' ἐκείνων ἐξ ἀνάγκης καὶ
 τὸ τοῦ εἶδους γένος κατηγορηθήσεται καὶ τὸ τοῦ γένους γένος ἄχρι τοῦ 10
 γενικωτάτου· εἰ γὰρ ἀληθὲς τὸ τὸν Σωκράτην εἰπεῖν ἄνθρωπον, τὸν δὲ
 ἄνθρωπον ζῶον, τὸ δὲ ζῶον οὐσίαν· ἀληθὲς καὶ τὸν Σωκράτην ζῶον εἰπεῖν
 καὶ οὐσίαν. αἰεὶ οὖν τῶν ἐπάνω κατηγορουμένων τῶν ὑποκάτω τὸ μὲν εἶδος
 τοῦ ἀτόμου κατηγορηθήσεται, τὸ δὲ γένος καὶ κατὰ τοῦ εἶδους καὶ κατὰ
 τοῦ ἀτόμου, τὸ δὲ γενικώτατον καὶ κατὰ τοῦ γένους ἢ τῶν γενῶν, εἰ πλείω 15
 εἴη τὰ μέσα καὶ ὑπάλληλα, καὶ κατὰ τοῦ εἶδους καὶ κατὰ τοῦ ἀτόμου.

¹³ φέρε εἰπεῖν Busse.

Αλλά στην περίπτωση των γενεαλογιών ανάγουν την αρχή ως επί το πλείστον σε ένα μόνο, πάρε ως παράδειγμα τον Δία, αλλά στην περίπτωση των γενών και των ειδών δεν γίνεται έτσι. Γιατί, όπως λέει ο Αριστοτέλης, το *ον* δεν είναι ένα κοινό γένος για όλα ούτε είναι όλα ομογενή ως να είναι ένα το ανώτατο γένος. Αλλά ας υποθέσουμε, όπως ακριβώς στις *Κατηγορίες*, τα πρώτα δέκα γένη ως δέκα πρωταρχικές αρχές. Ο Αριστοτέλης λέει ότι ακόμη βέβαια και αν όλα κάποιος τα αποκαλέσει όντα, θα τα αποκαλέσει με διαφορετική σημασία¹⁴, αλλά όχι με μία¹⁵. Γιατί εάν το *ον* ήταν ένα κοινό γένος όλων, όλα θα λέγονταν με μία σημασία όντα. Και ενώ είναι δέκα τα πρώτα όντα, κοινό έχουν μόνο την ονομασία, όμως όχι περαιτέρω βέβαια και τη σημασία που φέρει η ονομασία.

Δέκα, λοιπόν, τα γενικότατα, ενώ τα ειδικότατα ορισμένα ως προς τον αριθμό, αλλά βέβαια όχι άπειρα· ενώ τα άτομα, ακριβώς αυτά που βρίσκονται μετά τα ειδικότατα, είναι άπειρα. Γι' αυτό ο Πλάτων συμβούλευε όταν κατερχόμαστε από τα γενικότατα, να σταματάμε μέχρι τα ειδικότατα και να κατεβαίνουμε μεταξύ των ενδιάμεσων διαιρώντας με τις ειδοποιούς διαφορές· λέει όμως τα άπειρα να τα αφήνουμε, γιατί δεν μπορεί να υπάρξει βέβαιη γνώση για αυτά. Όταν, λοιπόν, κατεβαίνουμε στα ειδικότατα, είναι ανάγκη να προχωράμε διαιρώντας το πλήθος, ενώ όταν ανεβαίνουμε στα γενικότατα, είναι ανάγκη να συμμαζεύουμε το πλήθος σε ένα· γιατί το είδος συνενώνει τα πολλά σε μία φύση και ακόμη περισσότερο το γένος, ενώ τα επιμέρους και τα καθέκαστα το αντίθετο, διαιρούν πάντα το ένα σε πλήθος· γιατί με τη μετοχή τους στο είδος οι πολλοί άνθρωποι γίνονται ένας, ενώ ο ένας και κοινός άνθρωπος με τη μετοχή του στα επιμέρους γίνεται περισσότεροι· αυτό, γιατί το καθέκαστο πάντα διαιρεί, ενώ το κοινό πάντα περιλαμβάνει και ενοποιεί.

Εφόσον, λοιπόν, παρουσιάσαμε το γένος και το είδος, τι δηλαδή είναι καθένα από αυτά, και εφόσον το γένος είναι ένα, ενώ τα είδη περισσότερα (γιατί πάντα η τομή του γένους [οδηγεί] σε περισσότερα είδη), το γένος κατηγορείται πάντα στο είδος, και όλα τα πάνω στα κάτω, ενώ το είδος ούτε στο αμέσως προηγούμενο γένος ούτε στα πάνω· γιατί δεν αντιστρέφεται. Γιατί πρέπει ή τα ισοεκτατά να κατηγορούνται στα ισοεκτατά, όπως το χλιμιντρίζει στον ίππο ή τα μεγαλύτερα [στην έκταση] στα μικρότερα, όπως το ζώο στον άνθρωπο, αλλά τα μικρότερα καθόλου στα μεγαλύτερα. Γιατί καθόλου δεν θα πεις ότι το ζώο είναι άνθρωπος, όπως θα πεις ότι ο άνθρωπος ότι είναι ζώο. Αν κατηγορείται το είδος σε αυτά, αναγκαία θα κατηγορηθεί σε εκείνα και το γένος του είδους και το γένος του γένους μέχρι το γενικότατο. Γιατί εάν είναι αληθές το να πούμε τον Σωκράτη άνθρωπο, [είναι αληθές να πούμε] και τον άνθρωπο ζώο και το ζώο ουσία· [άρα,] είναι αληθές και το να πούμε τον Σωκράτη ζώο και ουσία. Πάντα, λοιπόν, επειδή τα πάνω κατηγορούνται στα από κάτω, το είδος θα κατηγορηθεί στο άτομο, το γένος και στο είδος και στο άτομο, το γενικότατο και στο γένος ή στα γένη -εάν είναι περισσότερα τα ενδιάμεσα και υπάλληλα- και στο είδος και στο άτομο.

¹⁴ Ὁμώνυμα λέγεται ὦν ὄνομα μόνον κοινόν, ὁ δὲ κατὰ τοῦνομα λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος, οἷον ζῶον ὃ τε ἄνθρωπος καὶ τὸ γεγραμμένον· τούτων γὰρ ὄνομα μόνον κοινόν, ὁ δὲ κατὰ τοῦνομα λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος· ἐὰν γὰρ ἀποδιδῶ τις τί ἐστὶν αὐτῶν ἑκατέρῳ τὸ ζῶον εἶναι, ἴδιον ἑκατέρου λόγον ἀποδώσει (Κατ. 1b1-6).

¹⁵ συνώνυμα δὲ λέγεται ὦν τό τε ὄνομα κοινὸν καὶ ὁ κατὰ τοῦνομα λόγος τῆς οὐσίας ὁ αὐτός, οἷον ζῶον ὃ τε ἄνθρωπος καὶ ὁ βοῦς· τούτων γὰρ ἑκάτερον κοινῶ ὀνόματι προσαγορεύεται ζῶον, καὶ ὁ λόγος δὲ τῆς οὐσίας ὁ αὐτός· ἐὰν γὰρ ἀποδιδῶ τις τὸν ἑκατέρου λόγον τί ἐστὶν αὐτῶν ἑκατέρῳ τὸ ζῶον εἶναι, τὸν αὐτὸν λόγον ἀποδώσει (Κατ. 1b6-12).

λέγεται γὰρ τὸ μὲν γενικώτατον κατὰ πάντων τῶν ὑφ' ἑαυτὸ γενῶν τε καὶ εἰδῶν καὶ ἀτόμων, τὸ δὲ γένος τὸ πρὸ τοῦ εἰδικωτάτου κατὰ πάντων τῶν εἰδικωτάτων καὶ τῶν ἀτόμων, τὸ δὲ μόνον εἶδος κατὰ πάντων τῶν ἀτόμων, τὸ δὲ ἄτομον ἐφ' ἑνὸς μόνου τῶν κατὰ μέρος. ἄτομον δὲ λέγεται ὁ Σωκράτης καὶ τουτὶ τὸ λευκὸν καὶ οὕτως ὁ προσιὼν Σωφρονίσκου 20
 υἱός, εἰ μόνος αὐτῷ εἴη Σωκράτης υἱός. ἄτομα οὖν λέγεται τὰ τοιαῦτα, ὅτι ἐξ ἰδιοτήτων συνέστηκεν ἕκαστον, ὧν τὸ ἄθροισμα οὐκ ἂν ἐπ' ἄλλου ποτὲ τὸ αὐτὸ γένοιτο· αἱ γὰρ Σωκράτους ιδιότητες οὐκ ἂν ἐπ' ἄλλου τινὸς τῶν κατὰ μέρος γένοιτο ἂν αἱ αὐταί, αἱ μέντοι τοῦ ἀνθρώπου, λέγω δὴ τοῦ κοινοῦ, ιδιότητες γένοιτο ἂν αἱ αὐταὶ ἐπὶ πλειόνων, μᾶλλον δὲ ἐπὶ πάντων τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων, καθὼς ἀνθρώποι. περιέχεται οὖν τὸ μὲν ἄτομον ὑπὸ τοῦ εἶδους, τὸ δὲ εἶδος ὑπὸ τοῦ γένους· ὅλον γάρ τι τὸ γένος, τὸ δὲ ἄτομον μέρος, τὸ δὲ εἶδος καὶ ὅλον (8)
 καὶ μέρος, ἀλλὰ μέρος μὲν ἄλλον, ὅλον δὲ οὐκ ἄλλου ἀλλ' ἐν ἄλλοις· ἐν καὶ μέρος, ἀλλὰ μέρος μὲν ἄλλον, ὅλον δὲ οὐκ ἄλλου ἀλλ' ἐν ἄλλοις· ἐν γὰρ τοῖς μέρεσι τὸ ὅλον.

Περὶ μὲν οὖν γένους καὶ εἶδους καὶ τί τὸ γενικώτατον καὶ τί τὸ εἰδικώτατον καὶ τίνα καὶ γένη τὰ αὐτὰ καὶ εἶδη τίνα τε τὰ ἄτομα καὶ ποσά- 5
 χῶς τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος, εἴρηται.

Περὶ διαφορᾶς.

Διαφορὰ δὲ κοινῶς τε καὶ ἰδίως καὶ ἰδιαίτατα λεγέσθω. κοινῶς μὲν 8
 γὰρ διαφέρειν ἕτερον ἑτέρου λέγεται τὸ ἐτερότητι διαλλάττον ὅπως οὖν ἢ πρὸς αὐτὸ ἢ πρὸς ἄλλο· διαφέρει γὰρ Σωκράτης Πλάτωνος τῇ ἐτερότητι 10
 καὶ αὐτὸς γε ἑαυτοῦ παιδός τε ὄντος καὶ ἀνδρωθέντος καὶ ἐνεργούντος τι ἢ πανσαμένου καὶ αἰεὶ γε ἐν ταῖς τοῦ πῶς ἔχειν ἐτερότησιν. ἰδίως δὲ διαφέρειν λέγεται ἕτερον ἑτέρου, ὅταν ἀχωρίστω συμβεβηκότι τὸ ἕτερον τοῦ ἐτέρου διαφέρῃ· ἀχώριστον δὲ συμβεβηκὸς οἶον γλαυκότης ἢ γρυπότης ἢ 15
 καὶ οὐλὴ ἐκ τραύματος ἐνσκιρωθεῖσα.

Γιατί το γενικότατο λέγεται για όλα τα γένη και είδη και άτομα από κάτω του, το γένος πριν το ειδικότατο για όλα τα ειδικότατα και τα άτομα, αυτό που είναι μόνο είδος για όλα τα άτομα, ενώ το άτομο για ένα μόνο από τα επιμέρους. Άτομο λέγεται ο Σωκράτης και τούτο εδώ το λευκό και αυτός εδώ ο γιος του Σωφρονίσκου που πλησιάζει, εάν μόνο ο Σωκράτης είναι γιος του. Άτομα, λοιπόν, λέγονται αυτού του είδους τα πράγματα, επειδή το καθένα συνίσταται από ιδιότητες¹⁶, των οποίων το άθροισμα δεν θα είναι ποτέ το ίδιο με άλλου ατόμου¹⁷. γιατί οι ιδιότητες του Σωκράτη δεν θα είναι οι ίδιες με κάποιου άλλου από τα επιμέρους, όμως οι ιδιότητες του ανθρώπου -εννοώ βέβαια του κοινού ανθρώπου- θα είναι οι ίδιες σε περισσότερους, μάλλον¹⁸ σε όλους τους επιμέρους ανθρώπους, καθότι άνθρωποι. Περιέχεται, λοιπόν, το άτομο κάτω απ' το είδος, ενώ το είδος κάτω απ' το γένος· γιατί κάποιο όλον είναι το γένος, το άτομο μέρος, ενώ το είδος και όλον και μέρος, όμως μέρος άλλου, αλλά όχι όλον άλλου, αλλά εντός άλλων¹⁹. γιατί στα μέρη [περιέχεται] το όλον.

Για το γένος, λοιπόν, και το είδος και τι είναι το γενικότατο και τι το ειδικότατο και ποια είναι τα ίδια και γένη και είδη και ποια είναι τα άτομα και με πόσους τρόπους περιγράφεται το γένος και το είδος, έχουμε μιλήσει.

Για τη διαφορά

Η διαφορά ας λέγεται κοινώς και ιδίως και ιδιαίτατα. Γιατί λέγεται ότι διαφέρει κοινώς ένα από ένα άλλο αυτό που διαφέρει βάσει ετερότητας με οποιονδήποτε τρόπο ή με τον εαυτό του ή με κάποιο άλλο· γιατί διαφέρει ο Σωκράτης από τον Πλάτωνα βάσει ετερότητας και ο ίδιος από τον εαυτό του, και απ' όταν ήταν παιδί και απ' όταν έγινε άνδρας²⁰, και απ' όταν έκανε κάποια ενέργεια ή απ' όταν έπαυσε και πάντα βέβαια βάσει των ετεροτήτων του «πώς είναι;»²¹. Ιδίως λέγεται ότι διαφέρει ένα από ένα άλλο, όταν διαφέρει το ένα από το άλλο βάσει αδιαχώριστου συμβεβηκότος· αδιαχώριστο συμβεβηκός όπως το γαλάζιο το ματιών ή η γαμψότητα της μύτης ή και η χρόνια ουλή από τραύμα²².

¹⁶ Η ιδιότης θεωρώ ότι δεν είναι μόνο αυτό που σημαίνει και σήμερα, δηλαδή τις δυνάμεις και τα χαρακτηριστικά που φέρει κάτι, αλλά προερχόμενο από το επίθετο ίδιος πιθανόν να σημαίνει και ιδιαιτερότητα, διαφορετικότητα. Συνεπώς, ιδιότητες των ατόμων είναι και οι ιδιαιτερότητες και οι ιδιότητες που έχουν.

¹⁷ Δεν θα συναντούσαμε ποτέ το ίδιο άθροισμα ιδιοτήτων σε διαφορετικά άτομα κάποιου ειδικότατου είδους. Έτσι, φαίνεται από αυτό ότι ο κόσμος είναι τακτοποιημένος και ότι τα όντα είναι χωρισμένα και έχουν το κάθε είδος τις ιδιότητές του. Επίσης, φαίνεται και απολύτως λογικό, καθώς εάν συναντούσαμε ίδιο άθροισμα ιδιοτήτων σε διαφορετικά άτομα, δηλαδή σε έναν σκύλο και σε έναν άνθρωπο, τότε είτε ο σκύλος θα ήταν άνθρωπος είτε ο άνθρωπος σκύλος, δηλαδή θα έπρεπε να είναι το ένα άτομο να ανήκει στο ίδιο είδος με το άλλο και δεν θα μπορούσαν σε κανένα δυνατό σύμπαν να ανήκουν σε διαφορετικά είδη.

¹⁸ Μάλιστα. Θεωρώ ότι αφορά την προσωπική του άποψη, ότι δηλαδή εκφράζεται υποκριτικά με μια δόση μετριοπάθειας, ενώ αυτό που συνεπάγεται από τα λεγόμενά του είναι εντελώς βέβαιο. Επομένως, δεν ταιριάζει το μάλλον ως πιθανότερο ή στο μεγαλύτερο μέρος/επί το πλείστον, αλλά ως βεβαιωτικό μόριο/επίρροια.

¹⁹ Το ίδιο πρέπει να ισχύει και για το γένος, το οποίο ως όλον βρίσκεται στα μέρη του, γιατί όλοι οι άνθρωποι είναι ζώα, είναι έμψυχα κλπ.

²⁰ Διαφέρει όταν ήταν παιδί από τώρα που είναι άνδρας και από τώρα που είναι άνδρας από όταν ήταν παιδί.

²¹ Ποιοτικές διαφορές.

²² Η περαιτέρω πληροφορία για το πώς προκλήθηκε ουλή χρησιμοποιείται για να συμπεριλάβει και τα επίκτητα χαρακτηριστικά με αυτά που έχουμε εκ γενετής. Επομένως, είτε γεννηθούμε με κάτι είτε το αποκτήσουμε στην πορεία, ως μόνιμο όμως, αποτελεί αδιαχώριστο συμβεβηκός.

ἰδιαιτάτα δὲ διαφέρειν ἕτερον ἑτέρου 15
 λέγεται, ὅταν εἰδοποιῶ διαφορᾷ διαλλάττη, ὥσπερ ἄνθρωπος ἵππου εἰδο-
 ποιῶ διαφορᾷ διενήνοχε τῇ τοῦ λογικοῦ ποιότητι. καθόλου μὲν οὖν πᾶσα
 διαφορὰ ἑτεροῖον ποιεῖ προσγινόμενη τινί· ἀλλ' αἱ μὲν κοινῶς καὶ ἰδίως
 ἄλλοιον ποιοῦσιν, αἱ δὲ ἰδιαιτάτα ἄλλο. τῶν γὰρ διαφορῶν αἱ μὲν ἄλλοιον
 ποιοῦσιν, αἱ δὲ ἄλλο. αἱ μὲν οὖν ποιοῦσαι ἄλλο εἰδοποιοὶ κέκληνται, αἱ δὲ 20
 ἄλλοιον ἀπλῶς διαφοραί. τῷ γὰρ ζῳῷ διαφορὰ προσελθοῦσα ἢ τοῦ λο-
 γικοῦ ἄλλο ἐποίησεν, ἢ δὲ τοῦ κινεῖσθαι ἄλλοιον μόνον παρὰ τὸ ἡρε- (9)
 μοῦν ἐποίησεν, ὥστε ἢ μὲν ἄλλο, ἢ δὲ ἄλλοιον μόνον ἐποίησεν. κατὰ μὲν
 οὖν τὰς ἄλλο ποιοῦσας διαφορὰς αἱ τε διαιρέσεις γίνονται τῶν γενῶν εἰς τὰ
 εἶδη, οἳ τε ὅροι ἀποδίδονται ἐκ γένους ὄντες καὶ τῶν τοιούτων διαφορῶν,
 κατὰ δὲ τὰς μόνον ἄλλοιον ποιοῦσας αἱ ἑτερότητες μόνον συνίστανται καὶ 5
 αἱ τοῦ πως ἔχοντος μεταβολαί.
 Ἄνωθεν οὖν πάλιν ἀρχομένῳ ρητέον τῶν διαφορῶν τὰς μὲν χωριστὰς
 εἶναι, τὰς δὲ ἀχωρίστους· τὸ μὲν γὰρ κινεῖσθαι καὶ τὸ ἡρεμεῖν καὶ τὸ
 ὑγιαίνειν καὶ τὸ νοσεῖν καὶ ὅσα τούτοις παραπλήσια χωριστά ἐστίν, τὸ δὲ
 γρυπὸν εἶναι ἢ σιμὸν ἢ λογικὸν ἢ ἄλογον ἀχώριστα. τῶν δὲ ἀχωρίστων 10
 αἱ μὲν ὑπάρχουσι καθ' αὐτάς, αἱ δὲ κατὰ συμβεβηκός· τὸ μὲν γὰρ λο-
 γικὸν καθ' αὐτὸ ὑπάρχει τῷ ἀνθρώπῳ καὶ τὸ θνητὸν καὶ τὸ ἐπιστήμης
 εἶναι δεκτικόν, τὸ δὲ γρυπὸν ἢ σιμὸν εἶναι κατὰ συμβεβηκός καὶ οὐ καθ'
 αὐτό. αἱ μὲν οὖν καθ' αὐτὰς προσοῦσαι ἐν τῷ τῆς οὐσίας λαμβάνονται
 λόγῳ καὶ ποιοῦσιν ἄλλο, αἱ δὲ κατὰ συμβεβηκός οὔτε ἐν τῷ τῆς οὐσίας 15
 λόγῳ λαμβάνονται οὔτε ποιοῦσιν ἄλλο ἀλλὰ ἄλλοιον. καὶ αἱ μὲν καθ'
 αὐτὰς οὐκ ἐπιδέχονται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον, αἱ δὲ κατὰ συμβεβηκός,
 καὶ ἀχώριστοι ὦσιν, ἐπίτασιν λαμβάνουσι καὶ ἄνεσιν· οὔτε γὰρ τὸ γένος
 μᾶλλον καὶ ἥττον κατηγορεῖται οὐδ' ἂν ἢ γένος οὔτε αἱ τοῦ γένους διαφοραί,
 καθ' ἃς διαιρεῖται· αὗται μὲν γὰρ εἰσιν αἱ τὸν ἐκάστου λόγον συμπληροῦσαι, 20
 τὸ δὲ εἶναι ἐκάστῳ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ οὔτε ἄνεσιν οὔτε ἐπίτασιν ἐπιδεχόμενόν
 τὸ δὲ εἶναι ἐκάστῳ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ οὔτε ἄνεσιν οὔτε ἐπίτασιν ἐπιδεχόμενόν
 ἐστίν, τὸ δὲ γρυπὸν ἢ σιμὸν εἶναι ἢ κεχρῶσθαι πως καὶ ἐπιτείνεται καὶ
 ἀνίεται.

Ιδιαίτατα λέγεται ότι διαφέρει ένα από ένα άλλο, όταν διαφέρει βάσει ειδοποιού διαφοράς, όπως ακριβώς ο άνθρωπος έχει διαφοροποιηθεί από τον ίππο βάσει ειδοποιούς διαφοράς, δηλαδή βάσει της ποιότητας του έλλογου. Γενικά, λοιπόν, κάθε διαφορά όταν προστίθεται σε κάτι το κάνει αλλιώτικο· αλλά οι κοινώς και ιδίως το κάνουν αλλιώτικο²³, ενώ οι ιδιαίτερες το κάνουν άλλο²⁴. Από τις διαφορές, δηλαδή, άλλες κάνουν κάτι αλλιώτικο, ενώ άλλες άλλο²⁵. Αυτές, λοιπόν, που το κάνουν άλλο έχουν ονομαστεί ειδοποιοί, ενώ αυτές που το κάνουν αλλιώτικο απλώς διαφορές. Γιατί όταν η διαφορά του λογικού προσέρχεται στο ζώο, το έκανε²⁶ άλλο, ενώ αυτή του κινείται το έκανε αλλιώτικο μόνο σε σχέση με αυτό που ηρεμεί· ως αποτέλεσμα η πρώτη το έκανε άλλο, ενώ η άλλη μονάχα αλλιώτικο. Με βάση, λοιπόν, τις διαφορές που κάνουν κάτι άλλο γίνονται και οι διαιρέσεις των γενών σε είδη και παρουσιάζονται οι ορισμοί, οι οποίοι σχηματίζονται από το γένος και τις τέτοιου είδους διαφορές, ενώ με βάση τις αυτές που κάνουν κάτι αλλιώτικο συνίστανται και οι μεταβολές του «πώς είναι;».

Πιάνοντας, λοιπόν, το νήμα²⁷ από την αρχή, πρέπει να πούμε ότι από τις διαφορές άλλες είναι χωριστές, ενώ άλλες αδιαχώριστες· γιατί το κινείται και το ηρεμεί και το υγιαίνει και το νοσεί και όσα παραπλήσια με αυτά είναι χωριστές²⁸, ενώ το γαμφή ή κοίλη μύτη ή το λογικός ή μη λογικός αδιαχώριστες. Από τις αχώριστες τώρα, μερικές υπάρχουν καθαυτές²⁹, μερικές βάσει συμβεβηκότος. Γιατί το έλλογος καθαυτό υπάρχει στον άνθρωπο και το θνητός και το είναι επιδεκτικός βέβαιης γνώσης³⁰, ενώ το γαμφή ή κοίλη μύτη είναι βάσει συμβεβηκότος και όχι καθαυτό. Όταν, λοιπόν, προστίθενται³¹ οι καθαυτές διαφορές, λαμβάνονται στον ορισμό της ουσίας και κάνουν [κάτι να είναι] άλλο, ενώ αυτές βάσει συμβεβηκότος ούτε στον ορισμό της ουσίας λαμβάνονται ούτε κάνουν [κάτι να είναι] άλλο, αλλά αλλιώτικο. Και οι καθαυτές δεν επιδέχονται το «περισσότερο» και το «λιγότερο», ενώ αυτές βάσει συμβεβηκότος, ακόμη και αν είναι αδιαχώριστες, επιδέχονται επίταση και ύφεση³². Γιατί ούτε το γένος κατηγορείται «περισσότερο» και «λιγότερο» σε αυτό του οποίου θα ήταν γένος ούτε οι διαφορές του γένος, βάσει των οποίων διαιρείται· Γιατί αυτές είναι που συμπληρώνουν τον ορισμό του καθενός, ενώ αυτό που είναι σε καθετί το ένα και το αυτό³³ ούτε ύφεσης ούτε επίτασης είναι επιδεκτικό, ενώ το έχει γαμφή ή κοίλη μύτη ή το έχει κάποιο χρώμα και επιτείνεται και μειώνεται³⁴.

²³ Ποιοτικά.

²⁴ Δηλαδή οι κοινές και ιδιαίτερες διαφορές διαφορετικό ποιοτικά, ενώ οι ιδιαίτερες εντελώς διαφορετικό, διαφορετικό ουσιαστικά, διαφορετικό ως προς το είδος.

²⁵ Άλλο πράγμα εντελώς. Αυτή η πρόταση θα μπορούσε να ανταλλάξει θέση με την ακριβώς προηγούμενη, καθώς διατυπώνει γενικότερη πληροφορία. Εκτός αν ο συγγραφέας θέλει να κάνει μια γενίκευση και να αλλάξει επίτηδες τη γραμμή σκέψης αναδρομικά από το ειδικό στο γενικό.

²⁶ Γιατί χρησιμοποιείται Αόριστος; Είναι άραγε μια νύξη για το πώς σχηματίστηκαν οι έννοιες στο παρελθόν;

²⁷ Για να μην πω «αρχίζοντας από την αρχή», όπως κάνει ο Barnes: «Beginning again from the beginning» (2003: 9).

²⁸ Στο αρχαίο λέει χωριστά. Ενδεχομένως, χωριστά συμβεβηκότα.

²⁹ Γνήσιες. Ο Barnes το αποδίδει «in their own right» (2003: 9).

³⁰ Ή είναι αποδέκτης επιστήμης.

³¹ Ο Barnes μεταφράσει το *προσούσαι* ως (are present), δηλαδή ως να έλεγε το κείμενο *παρούσαι*. Νοηματικά δεν είναι λανθασμένη επιλογή, αλλά αν θέλουμε να παραμείνουμε πιστοί με το αρχαίο κείμενο, πρέπει να μεταφράσουμε το ρήμα που χρησιμοποιεί ο Πορφύριος.

³² Ή Χαλάρωση, άμβλυνση.

³³ Δηλαδή η ουσία τους.

³⁴ Γίνονται εντονότερα ή ηπιότερα.

Τριῶν οὖν εἰδῶν τῆς διαφορᾶς θεωρουμένων καὶ τῶν μὲν οὐσῶν χω-
 ριστῶν τῶν δὲ ἀχωρίστων καὶ πάλιν τῶν ἀχωρίστων τῶν μὲν οὐσῶν καθ' 25
 αὐτὰς τῶν δὲ κατὰ συμβεβηκός, πάλιν τῶν καθ' αὐτὰς διαφορῶν αἱ μὲν (10)
 εἰσι καθ' ὧς διαιρούμεθα τὰ γένη εἰς τὰ εἶδη, αἱ δὲ καθ' ὧς τὰ διαιρε-
 θέντα εἰδοποιεῖται. οἷον τῶν καθ' αὐτὰς διαφορῶν πασῶν τῶν τοιούτων
 τοῦ ζώου οὐσῶν ἐμφύχου καὶ αἰσθητικοῦ, λογικοῦ καὶ ἀλόγου, θνητοῦ καὶ
 ἀθανάτου, ἢ μὲν τοῦ ἐμφύχου καὶ αἰσθητικοῦ διαφορὰ συστατική ἐστι τῆς 5
 τοῦ ζώου οὐσίας, ἔστι γὰρ τὸ ζῶον οὐσία ἐμφυχος αἰσθητική, ἢ δὲ τοῦ
 θνητοῦ καὶ ἀθανάτου διαφορὰ καὶ ἢ τοῦ λογικοῦ τε καὶ ἀλόγου διαιρετικά
 εἰσι τοῦ ζώου διαφοραί· δι' αὐτῶν γὰρ τὰ γένη εἰς τὰ εἶδη διαιρούμεθα.
 ἀλλ' αὐταί γε αἱ διαιρετικαὶ διαφοραὶ τῶν γενῶν συμπληρωτικαὶ γίνονται
 καὶ συστατικαὶ τῶν εἰδῶν· τέμνεται γὰρ τὸ ζῶον τῇ τε τοῦ λογικοῦ καὶ 10
 τῇ τοῦ ἀλόγου διαφορᾷ καὶ πάλιν τῇ τε τοῦ θνητοῦ καὶ τοῦ ἀθανάτου
 διαφορᾷ. ἀλλ' αἱ μὲν τοῦ θνητοῦ καὶ τοῦ λογικοῦ διαφοραὶ συστατικαὶ γί-
 νονται τοῦ ἀνθρώπου, αἱ δὲ τοῦ λογικοῦ καὶ τοῦ ἀθανάτου τοῦ θεοῦ, αἱ
 δὲ τοῦ ἀλόγου καὶ τοῦ θνητοῦ τῶν ἀλόγων ζώων. οὕτω δὲ καὶ τῆς ἀνω-
 τάτω οὐσίας διαιρετικῶν οὐσῶν τῆς τε ἐμφύχου καὶ ἀψύχου διαφορᾶς καὶ 15
 τῆς αἰσθητικῆς καὶ ἀναισθήτου ἢ μὲν ἐμφυχος καὶ αἰσθητικὴ συλληφθεῖσαι
 τῆς αἰσθητικῆς καὶ ἀναισθήτου ἢ μὲν ἐμφυχος καὶ αἰσθητικὴ συλληφθεῖσαι
 τῇ οὐσίᾳ ἀπετέλεσαν τὸ ζῶον, ἢ δὲ ἐμφυχος καὶ ἀναίσθητος ἀπετέλεσαν τὸ
 φυτόν. ἐπεὶ οὖν αἱ αὐταὶ πῶς μὲν ληφθεῖσαι γίνονται συστατικαί, πῶς δὲ
 διαιρετικά, εἰδοποιοὶ πᾶσαι κέκληνται. καὶ τούτων γε μάλιστα χρεῖα εἷς
 τε τὰς διαιρέσεις τῶν γενῶν καὶ εἰς τοὺς ὁρισμούς, ἀλλ' οὐ τῶν κατὰ συμ- 20
 βεβηκὸς ἀχωρίστων οὐδ' ἔτι μᾶλλον τῶν χωριστῶν.

Ὅς δὲ καὶ ὀριζόμενοί φασιν· διαφορὰ ἐστίν ἢ περισσεύει τὸ εἶδος τοῦ
 γένους. ὁ γὰρ ἄνθρωπος τοῦ ζώου πλέον ἔχει τὸ λογικὸν καὶ τὸ θνητόν· (11)
 τὸ γὰρ ζῶον οὔτε οὐδὲν τούτων ἐστίν, ἐπεὶ πόθεν ἂν τὰ εἶδη σχοῖεν δια-
 φοράς; οὔτε δὲ πάσας τὰς ἀντικειμένας ἔχει, ἐπεὶ τὸ αὐτὸ ἅμα ἔξει τὰ
 ἀντικείμενα, ἀλλ' ὥς ἀξιοῦσι, δυνάμει μὲν πάσας ἔχει τὰς τῶν ὑφ' αὐτὸ
 διαφοράς, ἐνεργείᾳ δὲ οὐδεμίαν. καὶ οὕτως οὔτε ἐξ οὐκ ὄντων τι γίνεται 5
 οὔτε τὰ ἀντικείμενα ἅμα περὶ τὸ αὐτὸ ἔσται.

Εφόσον, λοιπόν, εξετάστηκαν τα τρία είδη διαφοράς, και άλλες είναι χωριστές, ενώ άλλες αδιαχώριστες, και πάλι οι αδιαχώριστες είναι καθαυτές, ενώ οι πρώτες βάσει συμβεβηκότος, [και] πάλι από τις καθαυτές διαφορές άλλες είναι αυτές βάσει των οποίων διαιρούμε τα γένη στα είδη, ενώ άλλες βάσει των οποίων αυτά που διαιρέθηκαν ειδοποιούνται. Για παράδειγμα, επειδή όλες οι ακόλουθες είναι καθαυτές διαφορές που ανήκουν στο ζώο, συγκεκριμένα το έμφυχο και αισθητικό, το λογικό και μη λογικό, το θνητό και αθάνατο, η διαφορά του έμφυχου και του αισθητικού είναι συστατική της ουσίας του ζώου, γιατί το ζώο είναι αντιληπτική έμφυχη ουσία, ενώ η διαφορά του θνητού και αθάνατου και αυτή του λογικού και του μη λογικού είναι αυτές που διαιρούν το ζώο. Γιατί με αυτές διαιρούμε τα γένη στα είδη.

Αλλά αυτές βέβαια οι διαιρετικές διαφορές των γενών είναι συμπληρωματικές και συστατικές των ειδών· γιατί διαιρείται το ζώο και από τη διαφορά του λογικού και του άλογου και ξανά και από τη διαφορά του θνητού και του αθάνατου. Αλλά αυτές του θνητού και του λογικού είναι συστατικές του ανθρώπου, αυτές του λογικού και του αθάνατου τον θεό, ενώ αυτές του άλογου και του θνητού των άλογων ζώων. Και έτσι επειδή διαιρούν την ανώτατη ουσία και η διαφορά του έμφυχου και του άψυχου και αυτή του αισθητικού και αναίσθητου, εάν ληφθούν μαζί αυτή του έμφυχου και του αισθητικού με την ουσία, αποτελούν το ζώο, ενώ [εάν ληφθούν μαζί με την ουσία] αυτή του έμφυχου και του αναίσθητου, αποτελούν το φυτό. Επειδή, λοιπόν, οι ίδιες διαφορές, εάν ληφθούν κάπως, γίνονται συστατικές, ενώ κάπως αλλιώς, διαιρετικές, έχουν ονομαστεί όλες ειδοποιού. Και κατεξοχήν αυτών βέβαια η χρησιμότητα [εντοπίζεται] και στις διαιρέσεις των γενών και στους ορισμούς, και όχι [αυτή] των αδιαχώριστων βάσει συμβεβηκότος ούτε, ακόμη περισσότερο, των χωριστών.

Και όταν μάλιστα τις ορίζουν, λένε: διαφορά είναι αυτό βάσει του οποίου περιτεύει το είδος από το γένος. Γιατί ο άνθρωπος έχει «περισσότερο»³⁵ από το ζώο το λογικό και το θνητό· γιατί το ζώο δεν είναι ούτε τίποτε από αυτά³⁶, καθώς από πού θα είχαν τα είδη τις διαφορές τους; Ούτε όμως έχει [το γένος] όλες τις αντίθετες διαφορές, επειδή (έτσι) το ίδιο θα έχει την ίδια στιγμή τα αντίθετα³⁷, αλλά, όπως αξιώνουν, έχει δυνάμει όλες τις διαφορές των αποκάτω του, αλλά ενεργεία καμία. Και έτσι ούτε προκύπτει κάτι από τα μη όντα³⁸ ούτε τα αντίθετα θα υπάρχουν την ίδια στιγμή στο ίδιο πράγμα.

³⁵ Ἡ παραπάνω.

³⁶ Δεν είναι θνητό;

³⁷ Αρχή της μη αντίφασης. «τὸ γὰρ αὐτὸ ἅμα ὑπάρχειν τε καὶ μὴ ὑπάρχειν ἀδύνατον τῷ αὐτῷ καὶ κατὰ τὸ αὐτό» (*Μετὰ τὰ Φυσικὰ* 1005b19-20).

³⁸ ἀναγκαῖον μὲν εἶναι γίγνεσθαι τὸ γιγνόμενον ἢ ἐξ ὄντος ἢ ἐκ μὴ ὄντος, ἐκ δὲ τούτων ἀμφοτέρων ἀδύνατον εἶναι· οὔτε γὰρ τὸ ὄν γίγνεσθαι (εἶναι γὰρ ἤδη) ἔκ τε μὴ ὄντος οὐδὲν ἂν γενέσθαι (*Φυσικὰ* 191a28-31).

Ὅρίζονται δὲ αὐτὴν καὶ οὕτως· διαφορά ἐστὶ τὸ κατὰ πλείονων καὶ
διαφερόντων τῷ εἶδει ἐν τῷ ποίῳ τί ἐστὶ κατηγορούμενον· τὸ γὰρ λογικὸν
καὶ τὸ θνητὸν τοῦ ἀνθρώπου κατηγορούμενον ἐν τῷ ποίῳ τί ἐστὶν ὁ ἄν-
θρωπος λέγεται ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ τί ἐστὶν. τί μὲν γὰρ ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος 10
ἐρωτωμένων ἡμῶν οἰκείον εἰπεῖν ζῶον, ποῖον δὲ ζῶον πυνθανομένων λογικὸν
καὶ θνητὸν οἰκείως ἀποδώσομεν. τῶν γὰρ πραγμάτων ἐξ ὕλης καὶ εἶδους
συνεστῶτων ἢ ἀνάλογόν γε ὕλη καὶ εἶδει τὴν σύστασιν ἐχόντων, ὥσπερ ὁ
ἀνδριάς ἐξ ὕλης μὲν τοῦ χαλκοῦ, εἶδους δὲ τοῦ σχήματος, οὕτως καὶ ὁ ἄν-
δριάς ἐξ ὕλης μὲν τοῦ χαλκοῦ, εἶδους δὲ τοῦ σχήματος, οὕτως καὶ ὁ ἄν-
θρωπος ὁ κοινός τε καὶ εἰδικὸς ἐξ ὕλης μὲν ἀναλόγου συνέστηκεν τοῦ γέ- 15
νους, ἐκ μορφῆς δὲ τῆς διαφορᾶς, τὸ δὲ ὅλον τοῦτο, ζῶον λογικὸν θνητόν,
ὁ ἄνθρωπος, ὡς ἐκεῖ ὁ ἀνδριάς.

Ὑπογράφουσι δὲ τὰς τοιαύτας διαφορὰς καὶ οὕτως· διαφορά ἐστὶν τὸ
χωρίζειν πεφυκὸς τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος· τὸ λογικὸν γὰρ καὶ τὸ ἄλογον
τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ἵππον ὄντα ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος τὸ ζῶον χωρίζει. 20
ἀποδιδόασιν δὲ καὶ οὕτως· διαφορά ἐστὶν ὅτῳ διαφέρει ἕκαστα. ἄνθρωπος
γὰρ καὶ ἵππος κατὰ μὲν τὸ γένος οὐ διενήνοχεν· θνητὰ γὰρ ζῶα καὶ
ἡμεῖς καὶ τὰ ἄλογα, ἀλλὰ τὸ λογικὸν προστεθὲν διέστησεν ἡμᾶς ἀπ'
ἐκείνων· καὶ λογικά ἐσμεν καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ θεοί, ἀλλὰ τὸ θνητὸν προστεθὲν
διέστησεν ἡμᾶς ἀπ' ἐκείνων. προσεξεργαζόμενοι δὲ τὰ περὶ τῆς διαφορᾶς (12)
μὴ τὸ τυχόν φασιν τῶν χωριζόντων τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος εἶναι τὴν
διαφοράν, ἀλλ' ὅπερ εἰς τὸ εἶναι συμβάλλεται καὶ ὁ τοῦ τί ἦν εἶναι
τοῦ πράγματός ἐστι μέρος. οὐ γὰρ τὸ πεφυκέναι πλεῖν διαφορά ἀν-
θρώπου, εἰ καὶ ἴδιον ἀνθρώπου· εἴπομεν γὰρ ἂν τῶν ζώων τὰ μὲν πλεῖν 5
πεφυκέναι τὰ δὲ μὴ χωρίζοντες ἀπὸ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ τὸ πεφυκέναι
πλεῖν οὐκ ἦν συμπληρωτικὸν τῆς οὐσίας οὐδὲ μέρος αὐτῆς, ἀλλ' ἐπιτη-
δειότης μόνον αὐτῆς διὰ τὸ μὴ εἶναι οἷαι αἱ ἰδίως εἰδοποιοὶ λεγόμεναι δια-
φοραί. εἰεν ἂν οὖν εἰδοποιοὶ διαφοραί, ὅσαι ἕτερον εἶδος ποιοῦσιν, καὶ ὅσαι
ἐν τῷ τί ἦν εἶναι παραλαμβάνονται. 10

Καὶ περὶ μὲν διαφορᾶς ἀρκεῖ τοσαῦτα.

Την ορίζουν και έτσι: διαφορά είναι αυτό που κατηγορείται σε περισσότερα και διαφορετικά στο είδος ως απάντηση στην ερώτηση «τι λογής³⁹ είναι;»· γιατί το λογικό και το θνητός κατηγορούνται στον άνθρωπο στο τι λογής είναι ο άνθρωπος, αλλά όχι στο τι είναι. Όταν ερωτούμαστε τι είναι ο άνθρωπος, είναι σωστό να πούμε «ζώο», ενώ όταν ερωτούμαστε περαιτέρω⁴⁰ τι είδους ζώο, είναι σωστό να αποδώσουμε⁴¹ [τα] «λογικό» και «θνητό».

Γιατί από τα πράγματα που συντίθενται από ύλη και μορφή ή που έχουν σύσταση ανάλογη της ύλη και μορφής, όπως ακριβώς το άγαλμα συντίθεται από χαλκό για ύλη και σχήμα για μορφή, έτσι και ο άνθρωπος, και ο κοινός και ο συγκεκριμένος, έχει συντεθεί από ανάλογη ύλη, το γένος, και από [ανάλογη] μορφή, τη διαφορά, και αυτό το όλον, δηλαδή το θνητό λογικό ζώο, είναι ο άνθρωπος, όπως είναι εκεί⁴² το άγαλμα. Περιγράφουν τις διαφορές τέτοιου είδους και έτσι: διαφορά είναι αυτό που από τη φύση του χωρίζει αυτά [που βρίσκονται] κάτω από το ίδιο γένος· γιατί το λογικό και το άλογο χωρίζουν τον άνθρωπο και τον ίππο, τα οποία βρίσκονται κάτω από το ίδιο γένος, το ζώο. Την εξηγούν όμως και έτσι: διαφορά είναι αυτό βάσει του οποίου διαφέρει καθετί. Γιατί ο άνθρωπος και ο ίππος δεν έχουν διαφοροποιηθεί βάσει του γένους· γιατί θνητά ζώα είμαστε και εμείς και οι ίπποι, αλλά όταν προστέθηκε το λογικό, μας διέστειλε από εκείνους· και λογικοί είμαστε και εμείς και οι θεοί, αλλά όταν προστέθηκε το θνητό, μας διέστειλε από εκείνους.

Όσοι καταπιάνονται με σπουδή με τα σχετικά με τη διαφορά δεν λένε ότι αυτό που τυχαία χωρίζει αυτά που βρίσκονται κάτω από το ίδιο γένος είναι η διαφορά, αλλά αυτό ακριβώς που συμβάλλει⁴³ στην ουσία⁴⁴ και αυτό που είναι μέρος του ορισμού⁴⁵ του πράγματος. Γιατί το «από τη φύση του ταξιδεύει με πλοία» δεν είναι διαφορά του ανθρώπου, ακόμη και αν είναι ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του ανθρώπου· γιατί θα λέγαμε ότι από τα ζώα άλλα ταξιδεύουν με καράβια από τη φύση τους, ενώ άλλα όχι, χωρίζοντάς τα από τα υπόλοιπα, αλλά το «ταξιδεύουν με καράβια από τη φύση τους» δεν ήταν συμπληρωματικό της ουσίας ούτε μέρος της, αλλά μόνο ικανότητά της, καθώς δεν είναι τέτοιες όπως οι λεγόμενες ιδίως ειδοποιητές διαφορές. Θα ήταν, λοιπόν, ειδοποιητές διαφορές όσες δημιουργούν διαφορετικό είδος και όσες περιλαμβάνονται στον ορισμό.

Και για τη διαφορά αρκούν τόσα.

³⁹ Τι είδους είναι ή τι ποιότητας είναι.

⁴⁰ Ή ζητάμε να μάθουμε. Το ἔρωτᾶν, όπως φαίνεται από τη χρήση σου στο κείμενο, δηλώνει μια πρώτη ερώτηση που απαιτεί απλή απάντηση, ενώ το πυνθάνεσθαι φανερώνει μια παραπάνω ερώτηση πάνω στην προηγούμενη, διεισδυτικότερη, που απαιτεί πιο συγκεκριμένη απάντηση.

⁴¹ Εδώ επίσης αντιδιαστέλλεται το εἰπεῖν με το ἀποδίδεσθαι. Το εἰπεῖν δηλώνει απλή απάντηση και ίσως απάντηση ευκολότερο να δοθεί χωρίς ιδιαίτερη σκέψη, ενώ το με ἀποδίδεσθαι αποδίδουμε τα κατηγορήματα της διαφοράς, τα οποία μάλιστα αποτελούν προσηκτικότερη ενέργεια από το απλώς να πούμε, να απαντήσουμε.

⁴² Δηλαδή όπως είπαμε παραπάνω.

⁴³ Θα μπορούσαμε να συμπληρώσουμε «να αναδείξει».

⁴⁴ Ή στο «είναι».

⁴⁵ Ή του «τι ήταν να είναι».

Περὶ ἰδίου.

Τὸ δὲ ἴδιον διαιροῦσι τετραχῶς· καὶ γὰρ ὁ μόνῳ τινὶ εἶδει συμβέβηκεν, 13
εἰ καὶ μὴ παντί, ὥς ἀνθρώπῳ τὸ ἰατρεύειν ἢ τὸ γεωμετρεῖν· καὶ ὁ παντὶ 15
συμβέβηκεν τῷ εἶδει, εἰ καὶ μὴ μόνῳ, ὥς τῷ ἀνθρώπῳ τὸ εἶναι δίποδι·
καὶ ὁ μόνῳ καὶ παντὶ καὶ ποτέ, ὥς ἀνθρώπῳ παντὶ τὸ ἐν γήρᾳ πολιού-
σθαι. τέταρτον δέ, ἐφ' οὗ συνδεδράμηκεν τὸ μόνῳ καὶ παντὶ καὶ αἰεί, ὥς τῷ
ἀνθρώπῳ τὸ γελαστικόν· κἂν γὰρ μὴ γελᾷ αἰεί, ἀλλὰ γελαστικὸν λέγεται
οὐ τῷ αἰεὶ γελᾶν ἀλλὰ τῷ πεφυκέναι· τοῦτο δὲ αἰεὶ αὐτῷ σύμφυτον ὑπάρ- 20
χει, ὥς καὶ τῷ ἵππῳ τὸ χρεμετιστικόν. ταῦτα δὲ καὶ κυρίως ἰδιά φασιν,
ὅτι καὶ ἀντιστρέφει· εἰ γὰρ ἵππος, χρεμετιστικόν, καὶ εἰ χρεμετιστι-
κόν, ἵππος.

Περὶ συμβεβηκότος.

Συμβεβηκὸς δέ ἐστιν ὃ γίνεται καὶ ἀπογίνεται χωρὶς τῆς τοῦ ὑποκει-
μένου φθορᾶς. διαιρεῖται δὲ εἰς δύο· τὸ μὲν γὰρ αὐτοῦ χωριστόν ἐστιν, τὸ 25
δὲ ἀχώριστον. τὸ μὲν οὖν καθεύδειν χωριστὸν συμβεβηκός, τὸ δὲ μέλαν
εἶναι ἀχωρίστως τῷ κόρακι καὶ τῷ Αἰθίοπι συμβέβηκεν, δύναται δὲ ἐπι- (13)
νοηθῆναι καὶ κόραξ λευκὸς καὶ Αἰθίοψ ἀποβαλὼν τὴν χροιάν χωρὶς φθορᾶς
τοῦ ὑποκειμένου. ὀρίζονται δὲ καὶ οὕτως· συμβεβηκός ἐστιν ὃ ἐνδέχεται
τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν, ἢ ὃ οὔτε γένος ἐστὶν οὔτε διαφορὰ
τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν, ἢ ὃ οὔτε γένος ἐστὶν οὔτε διαφορὰ
οὔτε εἶδος οὔτε ἴδιον, αἰεὶ δὲ ἐστὶν ἐν ὑποκειμένῳ ὑφιστάμενον. 5

Ἀφορισθέντων δὲ πάντων τῶν προτεθέντων, λέγω δὴ γένους, εἶδους,
διαφορᾶς, ἰδίου, συμβεβηκότος, ῥητέον τίνα τε κοινὰ πρόσεστιν αὐτοῖς καὶ
τίνα ἴδια.

Για το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό

Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό το διαιρούν σε τέσσερα είδη: δηλαδή, και αυτό που συμβαίνει μόνο σε ένα είδος, αν και όχι σε όλο⁴⁶, όπως στον άνθρωπο το γιατρεύει ή το γεωμετρεί· και αυτό που συμβαίνει σε όλο το είδος, αν και όχι σε ένα [είδος] μόνο, όπως στον άνθρωπο το «είναι δίποδος»· και αυτό που μόνο σε ένα [είδος] και σε όλο και σε ορισμένη χρονική στιγμή, όπως σε κάθε⁴⁷ άνθρωπο το «ασπρίζουν τα μαλλιά στα γηρατειά». Και τέταρτο, πάνω σ' αυτό που έχουν συμπέσει το σε ένα μόνο και σε όλο και πάντοτε⁴⁸, όπως στον άνθρωπο το γελά· γιατί ακόμη και αν δεν γελά πάντα, λέγεται όμως ότι γελά όχι επειδή γελά πάντα, αλλά επειδή είναι στη φύση του να γελά· αυτό πάντα στον άνθρωπο είναι σύμφυτο, όπως και στον ίππο το χλιμιντρίζει. Και αυτά τα λένε κανονικά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, επειδή [μπορούν] και αντιστρέφονται· γιατί εάν κάτι είναι ίππος, χλιμιντρίζει· και εάν κάτι χλιμιντρίζει, είναι ίππος.

Για το συμβεβηκός

Συμβεβηκός είναι αυτό που παρουσιάζεται και απουσιάζει⁴⁹ χωρίς τη φθορά του υποκειμένου. Διαιρείται σε δύο είδη. Γιατί το ένα είναι χωριστό από το υποκείμενο, ενώ το άλλο αδιαχώριστο. Το κοιμάται, λοιπόν, είναι χωριστό συμβεβηκός, ενώ το είναι μαύρος συμβαίνει αδιαχώριστα στο κοράκι και στον Αιθίοπα, όμως μπορεί να επινοηθεί και κοράκι λευκό και Αιθίοπας, που έχουν αποβάλει την απόχρωση χωρίς τη φθορά⁵⁰ του υποκειμένου. Ορίζονται και έτσι: συμβεβηκός είναι αυτό που ενδέχεται στο ίδιο να υπάρχει ή να μην υπάρχει ή αυτό που δεν είναι ούτε γένος ούτε διαφορά ούτε είδος ούτε ιδιαίτερο χαρακτηριστικό, αλλά πάντα υφίσταται⁵¹ στο υποκείμενο.

Εφόσον έχουν προσδιοριστεί όλα όσα προτάθηκαν, εννοώ βέβαια το γένος, το είδος, τη διαφορά, το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό και το συμβεβηκός, πρέπει να πούμε και ποια⁵² είναι κοινά σε αυτά και ποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά⁵³.

⁴⁶ Ενν. σε όλα τα άτομα του είδους.

⁴⁷ Ο Barnes (2003:12) το παραλείπει.

⁴⁸ Ή όταν κάτι συμβαίνει μόνο σε ένα είδος και σε όλα τα άτομά του και πάντοτε.

⁴⁹ Ή συμβαίνει και χάνεται, έρχεται και φεύγει.

⁵⁰ Ή καταστροφή, αναίρεση.

⁵¹ Είναι παρόν.

⁵² Χαρακτηριστικά, στοιχεία.

⁵³ Ή ατομικά.

Περὶ τῆς κοινωνίας τῶν πέντε φωνῶν. (9n)

Κοινὸν μὲν δὴ πάντων τὸ κατὰ πλείονων κατηγορεῖσθαι. ἀλλὰ τὸ μὲν (10)
γένος τῶν εἰδῶν τε καὶ τῶν ἀτόμων, καὶ ἡ διαφορὰ ὡσαύτως, τὸ δὲ εἶδος
τῶν ὑπ' αὐτὸ ἀτόμων, τὸ δὲ ἴδιον τοῦ τε εἶδους, οὗ ἐστὶν ἴδιον, καὶ τῶν
ὑπὸ τὸ εἶδος ἀτόμων, τὸ δὲ συμβεβηκὸς καὶ εἰδῶν καὶ ἀτόμων. τό τε
γὰρ ζῶον ἵππων τε καὶ βοῶν κατηγορεῖται εἰδῶν ὄντων καὶ τοῦδε τοῦ ἵππου
καὶ τοῦδε τοῦ βοῦς ἀτόμων ὄντων, τὸ δὲ ἄλογον ἵππων καὶ βοῶν κατηγο- (15)
ρεῖται καὶ τῶν κατὰ μέρος, τὸ μέντοι εἶδος οἶον ὁ ἄνθρωπος τῶν κατὰ
μέρος μόνον, τὸ δὲ ἴδιον οἶον τὸ γελαστικὸν καὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν
κατὰ μέρος, τὸ δὲ μέλαν τοῦ τε εἶδους τῶν κοράκων καὶ τῶν κατὰ μέρος
συμβεβηκὸς ὃν ἀχώριστον, καὶ τὸ κινεῖσθαι ἀνθρώπου τε καὶ ἵππου χω-
ριστὸν ὃν συμβεβηκός, ἀλλὰ προηγουμένως μὲν τῶν ἀτόμων, κατὰ δεύτερον (20)
δὲ λόγον καὶ τῶν περιεχόντων τὰ ἅτομα.

Περὶ τῆς κοινωνίας γένους καὶ διαφορᾶς. (22n)

Κοινὸν δὲ γένους καὶ διαφορᾶς τὸ περιεκτικὸν εἰδῶν· περιέχει γὰρ καὶ @1 (23)
(14) ἡ διαφορὰ εἶδη, εἰ καὶ μὴ πάντα ὅσα τὰ γένη. τὸ γὰρ λογικὸν εἰ καὶ
μὴ περιέχει τὰ ἄλογα ὥσπερ τὸ ζῶον, ἀλλὰ περιέχει ἄνθρωπον καὶ θεόν,
ἅπερ ἐστὶν εἶδη. ὅσα τε κατηγορεῖται τοῦ γένους ὡς γένους, καὶ τῶν ὑπ'
αὐτὸ εἰδῶν κατηγορεῖται, ὅσα τε τῆς διαφορᾶς ὡς διαφορᾶς, καὶ τοῦ ἐξ
αὐτῆς εἶδους κατηγορηθήσεται. γένους τε γὰρ τοῦ ζώου ὄντος ὡς γένους (5)
κατηγορεῖται ἡ οὐσία καὶ τὸ ἔμψυχον, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὸ τὸ ζῶον εἰδῶν
πάντων κατηγορεῖται ταῦτα ἄχρι καὶ τῶν ἀτόμων· διαφορᾶς τε οὔσης τῆς
τοῦ λογικοῦ κατηγορεῖται ὡς διαφορᾶς τὸ λόγῳ χρῆσθαι, οὐ μόνον δὲ τοῦ
λογικοῦ ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὸ τὸ λογικὸν εἰδῶν κατηγορηθήσεται τὸ χρῆσθαι
λόγῳ. κοινὸν δὲ καὶ τὸ ἀναιρεθέντος ἢ τοῦ γένους ἢ τῆς διαφορᾶς ἀναι- (10)
ρεῖσθαι τὰ ὑπ' αὐτά· ὡς γὰρ μὴ ὄντος ζώου οὐκ ἔστιν ἵππος οὐδὲ ἄν-
θρωπος, οὕτως μὴ ὄντος λογικοῦ οὐδὲν ἔσται ζῶον τὸ χρώμενον λόγῳ.

Για τα κοινά των πέντε όρων

Κοινό βέβαια όλων είναι το ότι κατηγορούνται σε περισσότερα. Αλλά το γένος και στα είδη και στα άτομα, και ομοιοτρόπως η διαφορά, ενώ το είδος στα από κάτω του άτομα, το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό στο είδος (του οποίου είναι ιδιαίτερο χαρακτηριστικό) και στα άτομα κάτω απ' το είδος, ενώ το συμβεβηκός και στα είδη και στα άτομα. Γιατί και το ζώο κατηγορείται και στους ίππους και στα βόδια, που είναι είδη, και σ' αυτόν εδώ τον ίππο και σ' αυτό εδώ το βόδι, που είναι άτομα· το άλογο⁵⁴ κατηγορείται στους ίππους και τα βόδια⁵⁵ και σε αυτά επιμέρους· το είδος, όπως ο άνθρωπος, μόνο στους⁵⁶ επιμέρους· το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό, όπως το γελά, και στον άνθρωπο και στους επιμέρους· το μαύρο και στο είδος των κορακιών και στα επιμέρους, καθώς είναι αδιαχώριστο⁵⁷· και το κινείται και στον άνθρωπο και στον ίππο, καθώς είναι χωριστό συμβεβηκός, όμως πρώτα⁵⁸ στα άτομα, δευτερευόντως και σε αυτά⁵⁹ που περιέχουν τα άτομα.

Για τα κοινά του γένους και της διαφοράς

Το κοινό του γένους και της διαφοράς είναι ότι περιέχουν είδη· γιατί περιέχει και η διαφορά είδη, αν και όχι όλα όσα [περιέχουν] τα γένη. Γιατί το λογικό, παρότι δεν περιέχει τα άλογα, όπως ακριβώς το ζώο, περιέχει όμως τον άνθρωπο και τον θεό, τα οποία ακριβώς είναι είδη. Και όσα κατηγορούνται στο γένος ως γένος, κατηγορούνται και στα είδη κάτω απ' αυτό, και όσα κατηγορούνται στη διαφορά ως διαφορά, θα κατηγορηθούν και στο είδος που αυτή δημιουργεί. Και γιατί καθώς το ζώο είναι γένος, ως γένη κατηγορούνται [σε αυτό] η ουσία και το έμψυχο, αλλά και σε όλα τα είδη κάτω από το ζώο κατηγορούνται αυτά και στα άτομα· και καθώς αυτή⁶⁰ του λογικού είναι διαφορά, το χρησιμοποιεί τον λόγο κατηγορείται ως διαφορά -το χρησιμοποιεί τον λόγο όχι μόνο στο λογικό, αλλά και στα είδη κάτω απ' το λογικό θα κατηγορηθεί. Επίσης, κοινό είναι και το ότι αν αναιρεθεί ή το γένος ή η διαφορά, αναιρούνται και αυτά από κάτω τους· γιατί όπως αν δεν υπάρχει το ζώο, δεν υπάρχει ίππος ούτε άνθρωπος, έτσι αν δεν υπάρχει το λογικό, δεν υπάρχει το ζώο που χρησιμοποιεί τον λόγο.

⁵⁴ Δηλ. μη λογικό.

⁵⁵ Ως είδη.

⁵⁶ Ανθρώπους.

⁵⁷ Συμβεβηκός.

⁵⁸ Ή προηγείται η κατηγορήση.

⁵⁹ Τα είδη.

⁶⁰ Η ιδιότητα.

Περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ γένους καὶ τῆς διαφορᾶς.

Ἰδιον δὲ τοῦ γένους τὸ ἐπὶ πλειόνων κατηγορεῖσθαι, ἥπερ ἡ διαφορὰ καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ ἴδιον καὶ τὸ συμβεβηκός· τὸ μὲν γὰρ ζῶον ἐπ' ἀνθρώπου καὶ ἵππου καὶ ὀρνέου καὶ ὄφεως, τὸ δὲ τετράπουν ἐπὶ μόνων τῶν τέσσαρας πόδας ἐχόντων, ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐπὶ μόνων τῶν ἀτόμων, καὶ τὸ χρεμετιστικὸν ἐπὶ τοῦ ἵππου μόνον καὶ τῶν κατὰ μέρος, καὶ τὸ συμβεβηκός ὁμοίως ἐπ' ἐλαττόνων. δεῖ δὲ διαφορὰς λαμβάνειν, αἷς τέμνεται τὸ γένος, οὐ τὰς συμπληρωτικὰς τῆς οὐσίας τοῦ γένους. ἔτι τὸ γένος περιέχει τὴν διαφορὰν δυνάμει· τοῦ γὰρ ζώου τὸ μὲν λογικὸν τὸ δὲ ἄλογον. ἔτι τὰ μὲν γένη πρότερα τῶν ὑπ' αὐτὰ διαφορῶν, διὸ συναναιρεῖ μὲν αὐτάς, οὐ συναναιρεῖται δέ· ἀναιρεθέντος γὰρ τοῦ ζώου συναναιρεῖται τὸ λογικὸν καὶ τὸ ἄλογον. αἱ δὲ διαφοραὶ οὐκέτι συναναιροῦσι τὸ γένος· καὶ γὰρ πᾶσαι ἀναιρεθῶσιν, οὐσία ἔμφυχος αἰσθητικὴ ἐπινοεῖται, ἥτις ἦν τὸ ζῶον. ἔτι τὸ μὲν γένος ἐν τῷ τί ἐστίν, ἡ δὲ διαφορὰ ἐν τῷ ποῖόν τί ἐστίν, ὡς εἴρηται, κατηγορεῖται. ἔτι γένος μὲν ἐν καθ' ἕκαστον εἶδος οἷον ἀνθρώπου τὸ ζῶον, διαφοραὶ δὲ πλείους οἷον λογικόν, θνητόν, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν, αἷς τῶν ἄλλων ζώων διαφέρει. καὶ τὸ μὲν γένος ἔοικεν ὕλῃ, μορφῇ δὲ ἡ διαφορὰ. προσόντων δὲ καὶ ἄλλων κοινῶν τε καὶ ἰδίων τῷ γένει καὶ τῇ διαφορᾷ ἀρκεῖτω ταῦτα.

Περὶ τῆς κοινωνίας τοῦ γένους καὶ τοῦ εἶδους.

Γένος δὲ καὶ εἶδος κοινὸν μὲν ἔχουσι τὸ κατὰ πλειόνων, ὡς εἴρηται, κατηγορεῖσθαι· εὐλήφθω δὲ τὸ εἶδος ὡς εἶδος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὡς γένος, ἅνπερ ἡ τὸ αὐτὸ καὶ εἶδος καὶ γένος. κοινὸν δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ προτέροις εἶναι ὧν κατηγορεῖται καὶ τὸ ὅλον τι εἶναι ἐκάτερον.

Περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ γένους καὶ τοῦ εἶδους.

Διαφέρει δὲ ἡ τὸ μὲν γένος περιέχει τὰ εἶδη, τὰ δὲ εἶδη περιέχεται καὶ οὐ περιέχει τὰ γένη· ἐπὶ πλείον γὰρ τὸ γένος τοῦ εἶδους. ἔτι τὰ γένη προϋποκεῖσθαι δεῖ καὶ διαμορφωθέντα ταῖς εἰδοποιοῖς διαφοραῖς ἀποτελεῖν τὰ εἶδη, ὅθεν καὶ πρότερα τῇ φύσει τὰ γένη. καὶ συναναιροῦντα, ἀλλ' οὐ συναναιρούμενα, καὶ εἶδους μὲν ὄντος πάντως ἔστι καὶ γένος, γένους δὲ ὄντος οὐ πάντως ἔστι καὶ τὸ εἶδος. καὶ τὰ μὲν γένη συνωνύμως κατηγορεῖται τῶν ὑφ' ἑαυτὰ εἰδῶν, τὰ δὲ εἶδη τῶν γενῶν οὐκέτι. ἔτι τὰ μὲν γένη πλεονάζει τῇ τῶν ὑπ' αὐτὰ εἰδῶν περιοχῇ, τὰ δὲ εἶδη τῶν γενῶν πλεονάζει ταῖς οἰκείαις διαφοραῖς. ἔτι οὔτε τὸ εἶδος γένοιτ' ἂν γενικώτατον οὔτε τὸ γένος εἰδικώτατον.

Για τη διαφορά του γένους και της διαφοράς

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό⁶¹ του γένους είναι το «κατηγορείται σε περισσότερα» από ό,τι η διαφορά και το είδος και το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό και το συμβεβηκός· γιατί το ζώο [κατηγορείται] στον άνθρωπο και στον ίππο και στο πουλί και στο φίδι, το τετράποδο μόνο σε όσα έχουν τέσσερα πόδια, ο άνθρωπος μόνο στα άτομα, και το χλιμιντρίζει στον ίππο μόνο και στους επιμέρους, και το συμβεβηκός ομοίως σε λιγότερα· πρέπει να παίρνουμε τις διαφορές με τις οποίες τέμνεται το γένος, όχι τις συμπληρωματικές της ουσίας του γένους. Ακόμη, το γένος περιέχει δυνάμει τη διαφορά· γιατί από τα ζώα άλλα είναι λογικά, άλλα άλογα. Επίσης, τα γένη είναι πρότερα από τις διαφορές κάτω απ' αυτά, διότι αναιρούν με τον εαυτό τους και αυτές, αλλά αυτές δεν αναιρούν μαζί τους και το γένος· γιατί εάν αναιρεθεί το ζώο, αναιρείται μαζί του και το λογικό και το άλογο. Όμως, οι διαφορές καθόλου δεν αναιρούν μαζί τους και το γένος· γιατί ακόμη και αν αναιρεθούν όλες, μπορούμε να φανταστούμε μια έμφυχη αισθητική ουσία, η οποία είναι το ζώο. Επιπλέον, το γένος κατηγορείται στο τι είναι, ενώ η διαφορά στο τι λογής είναι, όπως έχει ειπωθεί. Επιπρόσθετα, υπάρχει ένα γένος για κάθε είδος, όπως το ζώο για τον άνθρωπο, ενώ διαφορές περισσότερες⁶², όπως λογικός, θνητός, επιδεκτικός σκέψης και βέβαιης γνώσης, βάσει των οποίων διαφέρει από τα άλλα ζώα. Και το γένος μοιάζει με ύλη, ενώ η διαφορά με μορφή. Μολονότι υπάρχουν και άλλα και κοινά και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στο γένος και τη διαφορά, ας αρκέσουν αυτά.

Για τα κοινά το γένους και του είδους

Το γένος και το είδος έχουν κοινό το «κατηγορούνται σε περισσότερα», όπως έχει ειπωθεί (ας πάρουμε το είδος ως είδος, αλλά όχι και ως γένος, αν πράγματι είναι το ίδιο και το είδος και το γένος). Επίσης, κοινό σε αυτά είναι και το ότι είναι πρότερα από αυτά στα οποία κατηγορούνται και το ότι και τα δύο είναι κάποιο όλον.

Για τη διαφορά του γένους από το είδος

Διαφέρουν στο ότι το γένος περιέχει τα είδη, ενώ τα είδη περιέχονται και δεν περιέχουν τα γένη· γιατί το γένος είναι μεγαλύτερο⁶³ από το είδος. Ακόμη, τα γένη πρέπει να προϋπάρχουν⁶⁴ και, αφού διαμορφωθούν από τις ειδοποιούς διαφορές, να δημιουργούν τα είδη· γι' αυτό και είναι πρότερα ως προς τη φύση τους τα γένη. Και αναιρούν μαζί, αλλά δεν αναιρούνται μαζί, και εάν υπάρχει το είδος, οπωσδήποτε υπάρχει και το γένος, ενώ αν υπάρχει το γένος, δεν υπάρχει οπωσδήποτε και το είδος. Και τα γένη με συνωνυμία κατηγορούνται στα είδη από κάτω τους, ενώ τα είδη καθόλου στα γένη. Ακόμη, τα γένη είναι εκτενέστερα στην⁶⁵ περιεκτικότητα των ειδών από κάτω τους, ενώ τα είδη είναι εκτενέστερα στις οικείες⁶⁶ διαφορές τους⁶⁷. Ακόμη, δεν θα μπορούσε να γίνει ούτε το είδος γενικότερο ούτε το γένος ειδικότερο⁶⁸.

⁶¹ Το γένος έχει ίδιον και κάθε μία από τις πέντε έννοιες, θεωρώ, κατηγορούνται και μεταγλωσσικά στις ίδιες τις κατηγορίες. Δηλαδή, ο άνθρωπος και ο ίππος έχουν ίδια, αλλά έχει ίδια και το γένος ως έννοια-κατηγορημα.

⁶² για το ίδιο είδος, αλλά και για το ίδιο γένος.

⁶³ Η κατηγορείται σε περισσότερα.

⁶⁴ να έχουν πρότερη θέση.

⁶⁵ Με βάση.

⁶⁶ Που τους ανήκουν.

⁶⁷ Καθένα από τα δύο βάσει διαφορετικού κριτηρίου πλεονάζει σε κάτι που περιέχει.

⁶⁸ Δεν μπορούν να λάβουν την ανώτατη ή την κατώτατη θέση αντίστροφα με τις ανώτατες και κατώτατες που ήδη λαμβάνουν. Δηλαδή, δεν μπορούμε να έχουμε ultima species και infirma genera.

Περὶ τῆς κοινωνίας τοῦ γένους καὶ τοῦ ἰδίου. (16)

Γένους δὲ καὶ ἰδίου κοινὸν μὲν τὸ ἔπεσθαι τοῖς εἵδεσιν· εἰ γὰρ ἄν- 2
θρωπος, ζῶον, καὶ εἰ ἄνθρωπος, γελαστικόν. καὶ τὸ ἐπίσης κατηγορεῖ-
σθαι τὸ γένος τῶν εἰδῶν καὶ τὸ ἴδιον τῶν αὐτοῦ μετεχόντων ἀτόμων·
ἐπίσης γὰρ καὶ ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ βούς ζῶον καὶ Ἄνυτος καὶ Μέλητος γε- 5
λαστικόν. κοινὸν δὲ καὶ τὸ συνωνύμως κατηγορεῖσθαι τὸ γένος τῶν οἰκείων
εἰδῶν καὶ τὸ ἴδιον ὧν ἂν ᾗ ἴδιον.

Περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ γένους καὶ τοῦ ἰδίου.

Διαφέρει δὲ ὅτι τὸ μὲν γένος πρότερον, ὕστερον δὲ τὸ ἴδιον· δεῖ γὰρ 10
εἶναι ζῶον, εἴτα διαιρεῖσθαι διαφοραῖς καὶ ἰδίοις. καὶ τὸ μὲν γένος κατὰ
πλειόνων εἰδῶν κατηγορεῖται, τὸ δὲ ἴδιον ἐνὸς εἵδους, οὗ ἐστὶν ἴδιον. καὶ
τὸ μὲν ἴδιον ἀντικατηγορεῖται οὗ ἐστὶν ἴδιον, τὸ δὲ γένος οὐδενὸς ἀντικα-
τηγορεῖται· οὔτε γὰρ εἰ ζῶον, ἄνθρωπος, οὔτε εἰ ζῶον, γελαστικόν· εἰ δὲ
ἄνθρωπος, γελαστικόν, καὶ ἔμπαλιν. ἔτι τὸ μὲν ἴδιον παντὶ τῷ εἶδει ὑπάρ-
χει, οὗ ἐστὶν ἴδιον, καὶ μόνῳ καὶ ἀεί, τὸ δὲ γένος παντὶ μὲν τῷ εἶδει, οὗ 15
ἂν ᾗ γένος, καὶ ἀεί, οὐ μέντοι καὶ μόνῳ. ἔτι τὰ μὲν ἴδια ἀναιρούμενα οὐ
συναναιρεῖ τὰ γένη, τὰ δὲ γένη ἀναιρούμενα συναναιρεῖ τὰ εἶδη, ὧν ἐστὶν
ἴδια, ὥστε καὶ ὧν ἐστὶν ἴδια ἀναιρουμένων καὶ αὐτὰ συναναιρεῖται.

Περὶ τῆς κοινωνίας τοῦ γένους καὶ τοῦ συμβεβηκότος.

Γένους δὲ καὶ συμβεβηκότος κοινὸν τὸ κατὰ πλειόνων, ὡς εἴρηται, (20)
κατηγορεῖσθαι, ἅν τε τῶν χωριστῶν ἢ ἅν τε τῶν ἀχωρίστων· καὶ γὰρ τὸ
κινεῖσθαι κατὰ πλειόνων καὶ τὸ μέλαν κατὰ κοράκων καὶ Αἰθιοπῶν καὶ (17)
τινῶν ἀψύχων.

Περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ γένους καὶ τοῦ συμβεβηκότος.

Διαφέρει δὲ τὸ γένος τοῦ συμβεβηκότος, ὅτι τὸ μὲν γένος πρὸ τῶν (3)
εἰδῶν, τὰ δὲ συμβεβηκότα τῶν εἰδῶν ὕστερα· κἂν γὰρ ἀχώριστον λαμβά-
νηται συμβεβηκός, ἀλλ' οὖν πρότερόν ἐστι τὸ ᾧ συμβέβηκε τοῦ συμβεβη- (5)
κότος. καὶ τοῦ μὲν γένους ἐπίσης τὰ μετέχοντα μετέχει, τοῦ δὲ συμ-
βεβηκότος οὐκ ἐπίσης· ἐπίτασιν γὰρ καὶ ἄνεσιν ἐπιδέχεται ἢ τῶν συμ-
βεβηκότων μέθεξις, ἢ δὲ τῶν γενῶν οὐκέτι. καὶ τὰ μὲν συμβεβηκότα
ἐπὶ τῶν ἀτόμων προηγουμένως ὑφίσταται, τὰ δὲ γένη καὶ τὰ εἶδη φύσει
πρότερα τῶν ἀτόμων οὐσιῶν. καὶ τὰ μὲν γένη ἐν τῷ τί ἐστιν κατηγορεῖται (10)
τῶν ὑπ' αὐτά, τὰ δὲ συμβεβηκότα ἐν τῷ ποῖόν τι ἢ πῶς ἔχον ἕκαστον·
ποῖος γὰρ Αἰθίοψ ἐρωτηθεὶς ἐρεῖς μέλας, καὶ πῶς ἔχει Σωκράτης ἐρεῖς ὅτι
κάθηται ἢ περιπατεῖ.

Για τα κοινά του γένους και του ιδιαίτερου χαρακτηριστικού

Κοινό του γένους και του ιδιαίτερου χαρακτηριστικού είναι το ότι έπονται των ειδών· γιατί αν κάτι είναι άνθρωπος, είναι ζώο, και αν άνθρωπος, γελά. Και το ότι κατηγορείται εξίσου το γένος στα είδη και το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό στα άτομα που μετέχουν σε αυτό⁶⁹. γιατί εξίσου και ο άνθρωπος και το βόδι είναι ζώα και ο Άνυτος και ο Μέλητος γελούν. Κοινό, επίσης, και το ότι κατηγορούνται με συνωνυμία το γένος στα είδη που ανήκουν σε αυτό και το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό σε αυτά που είναι ιδιαίτερο χαρακτηριστικό τους.

Για τη διαφορά του γένους και του ιδιαίτερου χαρακτηριστικού

Διαφέρουν επειδή το γένος είναι πρότερο, ενώ το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό ύστερο· γιατί πρέπει [πρώτα] να υπάρχει το ζώο και έπειτα να διαιρείται από τις διαφορές και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Και το γένος κατηγορείται σε περισσότερα [του ενός] είδη, ενώ το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό σε ένα είδος, του οποίου είναι ιδιαίτερο χαρακτηριστικό. Και το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό αντικατηγορείται σε αυτό του οποίου είναι ιδιαίτερο χαρακτηριστικό, ενώ το γένος δεν αντικατηγορείται σε κανένα· γιατί ούτε εάν κάτι είναι ζώο, είναι άνθρωπος, ούτε εάν είναι ζώο, γελά· όμως, αν κάτι είναι άνθρωπος, γελά, και αντίστροφα. Ακόμη, το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό υπάρχει σε όλο το είδος (του οποίου είναι ιδιαίτερο χαρακτηριστικό) και μόνο σε αυτό και πάντα, ενώ το γένος σε όλο το είδος (του οποίου θα ήταν γένος) και πάντα, όμως όχι και μόνο σε ένα. Επιπλέον, αν αναιρεθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, δεν αναιρούν μαζί τους τα γένη, ενώ αν αναιρεθούν τα γένη, αναιρούν μαζί τους τα είδη, στα οποία ανήκουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, ώστε και αν αναιρεθούν αυτά στα οποία ανήκουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, αναιρούνται μαζί τους και εκείνα⁷⁰.

Για τα κοινά του γένους και του συμβεβηκότος

Κοινό του γένους και του συμβεβηκότος, όπως έχει αναφερθεί, είναι το «κατηγορούνται σε περισσότερα», είτε τα συμβεβηκότα είναι χωριστά είτε αδιαχώριστα· γιατί και το κινείται κατηγορείται σε περισσότερα και το μαύρο στα κοράκια και τους Αιθίοπες και σε κάποια άψυχα.

Για τη διαφορά του γένους από το συμβεβηκός

Διαφέρει το γένος από το συμβεβηκός, διότι το γένος βρίσκεται πριν απ' τα είδη, ενώ τα συμβεβηκότα είναι μετά απ' τα είδη· γιατί ακόμη και να πάρουμε κάποιο αδιαχώριστο συμβεβηκός, είναι πρότερο ωστόσο αυτό στο οποίο συνέβη το συμβεβηκός. Και όσα μετέχουν στο γένος μετέχουν εξίσου, αλλά στο συμβεβηκός όχι εξίσου· γιατί η μετοχή στα συμβεβηκότα επιδέχεται και επίταση και ύφεση, ενώ στα γένη καθόλου. Και τα συμβεβηκότα υφίστανται κυρίως στα άτομα, ενώ τα γένη και τα είδη είναι απ' τη φύση τους πρότερα των ατομικών ουσιών. Και ενώ τα γένη κατηγορούνται ως απάντηση στο τι είναι σ' αυτά από κάτω τους, τα συμβεβηκότα στο τι λογής είναι ή πώς είναι καθετί· γιατί όταν ερωτηθείς τι λογής είναι ο Αιθίοπας, θα πεις «μαύρος», και όταν ερωτηθείς πώς είναι ο Σωκράτης, θα πεις ότι κάθετα ή περπατά.

⁶⁹ Στα άτομα που το έχουν, φέρουν.

⁷⁰ Ενν. τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά.

Τὸ μὲν οὖν γένος ἢ τῶν ἄλλων τεττάρων διαφέρει εἴρηται, συμβέ-
 βηκεν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον διαφέρει τῶν τεττάρων, ὥστε πέντε μὲν 15
 ὄντων, ἑνὸς δὲ ἑκάστου τῶν τεττάρων διαφέροντος, τετράκι τὰ πέντε, εἴκοσι
 γίνεσθαι τὰς πάσας διαφοράς. ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλ' αἰ τῶν ἐφεξῆς
 καταριθμουμένων καὶ τῶν μὲν δύο μιᾷ λειπομένων διαφορᾷ διὰ τὸ ἤδη
 εἰληφθαι, τῶν δὲ τριῶν δυσὶν, τῶν δὲ τεττάρων τρισί, τῶν δὲ πέντε 20
 τέτρασι, δέκα αἱ πᾶσαι γίνονται διαφοραί, τέσσαρες, τρεῖς, δύο, μία. τὸ
 μὲν γὰρ γένος διαφέρει τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ εἵδους καὶ τοῦ ἰδίου καὶ τοῦ
 συμβεβηκότος· τέσσαρες οὖν αἱ διαφοραί. ἡ διαφορὰ δὲ πῇ μὲν διενήνοχεν
 τοῦ γένους εἴρηται, ὅτε πῇ διαφέρει τὸ γένος αὐτῆς ἐρρέθη· λοιπὸν δὲ
 πῇ διαφέρει τοῦ εἵδους καὶ τοῦ ἰδίου καὶ τοῦ συμβεβηκότος ῥηθήσεται,
 καὶ γίνονται τρεῖς. πάλιν τὸ εἶδος πῇ μὲν διαφέρει τῆς διαφορᾶς ἐρρέθη, 25
 ὅτε πῇ διαφέρει ἡ διαφορὰ τοῦ εἵδους ἐλέγετο· πῇ δὲ διαφέρει τὸ εἶδος
 τοῦ γένους ἐρρέθη, ὅτε πῇ διαφέρει τὸ γένος τοῦ εἵδους ἐλέγετο· λοιπὸν (18)
 οὖν πῇ διαφέρει τοῦ ἰδίου καὶ τοῦ συμβεβηκότος ῥηθήσεται· δύο οὖν καὶ
 αὗται αἱ διαφοραί. τὸ δὲ ἴδιον πῇ διαφέρει τοῦ συμβεβηκότος καταλειφθή-
 σεται· πῇ γὰρ τοῦ εἵδους καὶ τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ γένους διαφέρει,
 προειρημένον ἐστὶν ἐν τῇ ἐκείνων πρὸς αὐτὸ διαφορᾷ· τεσσάρων οὖν λαμ- 5
 βανομένων τοῦ γένους πρὸς τὰ ἄλλα διαφορῶν, τριῶν δὲ τῆς διαφορᾶς, δύο
 δὲ τοῦ εἵδους, μιᾶς δὲ τοῦ ἰδίου πρὸς τὸ συμβεβηκός, δέκα ἔσονται αἱ
 πᾶσαι, ὧν τὰς τέσσαρας, αἱ ἦσαν τοῦ γένους πρὸς τὰ ἄλλα, φθάσαντες
 ἀπεδείξαμεν.

Περὶ τῆς κοινωνίας τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ εἵδους.

Κοινὸν τοίνυν διαφορᾶς καὶ εἵδους τὸ ἐπίσης μετέχεσθαι· ἀνθρώπου 11
 τε γὰρ ἐπίσης μετέχουσιν οἱ κατὰ μέρος ἄνθρωποι καὶ τῆς τοῦ λογικοῦ
 διαφορᾶς. κοινὸν δὲ καὶ τὸ αἰεὶ παρῆναι τοῖς μετέχουσιν· αἰεὶ γὰρ Σω-
 κράτης λογικός, καὶ αἰεὶ Σωκράτης ἄνθρωπος.

Περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ εἵδους καὶ τῆς διαφορᾶς.

Ἰδιον δὲ διαφορᾶς μὲν τὸ ἐν τῷ ποῖόν τί ἐστι κατηγορεῖσθαι, εἵδους (16)
 δὲ τὸ ἐν τῷ τί ἐστίν· κἂν γὰρ ὁ ἄνθρωπος ὡς ποιὸν λαμβάνηται, οὐχ
 ἀπλῶς ἂν εἴη ποιόν, ἀλλὰ καθὸ τῷ γένει προσελθοῦσαι αἱ διαφοραὶ ὑπέ-
 στησαν αὐτό. ἔτι ἡ μὲν διαφορὰ ἐπὶ πλείονων πολλάκις εἰδῶν θεωρεῖται,
 ὡς τὸ τετράπουν ἐπὶ πλείστον ζώων τῷ εἶδει διαφερόντων, τὸ δὲ εἶδος ἐπὶ (20)
 μόνων τῶν ὑπὸ τὸ εἶδος ἀτόμων ἐστίν. ἔτι ἡ διαφορὰ προτέρα τοῦ κατ'
 αὐτὴν εἵδους· συναναιρεῖ γὰρ τὸ λογικὸν ἀναιρεθὲν τὸν ἄνθρωπον, ὃ δὲ
 ἄνθρωπος ἀναιρεθεὶς οὐκ ἀνήρηκεν τὸ λογικόν, ὄντος θεοῦ.

Το γένος, λοιπόν, πώς διαφέρει από τα άλλα τέσσερα έχει ειπωθεί. Και είναι γεγονός πως το καθένα από τα άλλα διαφέρει από τα τέσσερα, έτσι που, επειδή είναι πέντε και το καθένα διαφέρει από τα υπόλοιπα τέσσερα, δηλαδή τέσσερις φορές το πέντε, είναι είκοσι όλες οι διαφορές. Δεν είναι όμως έτσι· πάντα σ' αυτά που καταριθμούνται διαδοχικά⁷¹ υπολείπεται ο δεύτερος όρος⁷² μία διαφορά, καθώς έχει ήδη αναφερθεί, ο τρίτος δύο, ο τέταρτος τρεις, ενώ ο πέμπτος τέσσερις· δέκα είναι οι όλες διαφορές: τέσσερις, τρεις, δύο και μία. Γιατί το γένος διαφέρει απ' τη διαφορά και το είδος και το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό και το συμβεβηκός· τέσσερις, λοιπόν, οι διαφορές. Η διαφορά, όμως, πώς έχει διαφοροποιηθεί απ' το γένος έχει ειπωθεί, όταν ειπώθηκε πώς διαφέρει το γένος απ' αυτή· μένει να ειπωθεί πώς διαφέρει απ' το είδος και το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό και το συμβεβηκός, και έτσι γίνονται τρεις. Πάλι, πώς διαφέρει το είδος από τη διαφορά ειπώθηκε, όταν λέγαμε πώς διαφέρει η διαφορά απ' το είδος· ενώ πώς διαφέρει το είδος απ' το γένος ειπώθηκε, όταν ειπώθηκε πώς διαφέρει το γένος απ' το είδος· μένει, λοιπόν, να ειπωθεί πώς διαφέρει απ' το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό και το συμβεβηκός· δύο, λοιπόν, και αυτές οι διαφορές. Θα μείνει πώς διαφέρει το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό από το συμβεβηκός· γιατί πώς διαφέρει απ' το είδος και τη διαφορά και το γένος, έχει ειπωθεί στη διαφορά εκείνων με αυτό. Εφόσον, λοιπόν, παίρνουμε τέσσερις διαφορές του γένους προς τα άλλα, τρεις της διαφορές, δύο του είδους, μία του ιδιαίτερου χαρακτηριστικού προς το συμβεβηκός, θα είναι δέκα οι όλες διαφορές, απ' τις οποίες τις τέσσερις, που ήταν αυτές του γένους προς τα άλλα, τις παρουσιάσαμε ήδη.

Για τα κοινά της διαφοράς και του είδους

Κοινό, λοιπόν, της διαφοράς και του είδους το ότι σε υφίστανται μετοχή εξίσου· γιατί εξίσου οι επιμέρους άνθρωποι μετέχουν και στον άνθρωπο και στη διαφορά του λογικού. Κοινό, επίσης, και το ότι πάντα παρίστανται σε όσα μετέχουν· γιατί πάντα ο Σωκράτης είναι λογικός, και πάντα ο Σωκράτης είναι άνθρωπος.

Για τη διαφορά του είδους από τη διαφορά

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της διαφοράς είναι το ότι κατηγορείται στο τι λογής είναι, ενώ το είδος στο τι είναι· γιατί ακόμη και αν ο άνθρωπος λαμβάνεται ως ποιότητα, δεν θα είναι απλώς ποιότητα, αλλά εφόσον προσήλθαν οι διαφορές στο γένος, του έδωσαν υπόσταση. Επιπλέον, η διαφορά παρατηρείται πολλές φορές σε περισσότερα είδη, όπως το τετράποδο παρατηρείται στα περισσότερα ζώα που διαφέρουν στο είδος, ενώ το είδος ανήκει μόνο στα άτομα κάτω απ' το είδος. Ακόμη, η διαφορά είναι πρότερη του είδους στο οποίο ανήκει· γιατί εάν αναιρεθεί το λογικό, αναιρεί μαζί και τον άνθρωπο, ενώ εάν αναιρεθεί ο άνθρωπος, δεν αναίρεσε το λογικό, που ανήκει και στον θεό.

⁷¹ Καθένας όρος με τη σειρά του σε σχέση με τα άλλα του συνόλου που ανήκουν.

⁷² Με τον οποίο γίνεται η δεύτερη μέτρηση των σχέσεων που έχει με τους άλλους όρους.

ἔτι διαφορὰ

μὲν συντίθεται μετὰ ἄλλης διαφορᾶς· τὸ λογικὸν γὰρ καὶ τὸ θνητὸν συνετέθη
εἰς ὑπόστασιν ἀνθρώπου· εἶδος δὲ εἶδει οὐ συντίθεται, ὥστε ἀπογεννησθαι
ἄλλο τι εἶδος· τὶς μὲν γὰρ ἵππος τινὶ ὄνῳ σύνεισιν εἰς ἡμίονου γένεσιν,
ἵππος δὲ ἀπλῶς ὄνῳ οὐκ ἂν συντεθεὶς ἀποτελέσειεν ἡμίονον. 25
(19)

Περὶ τῆς κοινωνίας τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ ἰδίου.

Διαφορὰ δὲ καὶ ἴδιον κοινὸν μὲν ἔχουσι τὸ ἐπίσης μετέχεσθαι
ὑπὸ τῶν μετεχόντων· ἐπίσης γὰρ τὰ λογικὰ λογικὰ καὶ τὰ γελαστικά
γελαστικά. καὶ τὸ ἀεὶ καὶ παντὶ παρέῃναι κοινὸν ἀμφοῖν· κἂν γὰρ κολο-
βωθῇ ὁ δίπους, ἀλλὰ πρὸς τὸ πεφυκέναι τὸ ἀεὶ λέγεται, ἐπεὶ καὶ τὸ γε-
λαστικὸν τῷ πεφυκέναι ἔχει τὸ ἀεὶ, ἀλλ' οὐχὶ τῷ γελᾶν ἀεὶ. 5

Περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ ἰδίου καὶ τῆς διαφορᾶς.

Ἰδιον δὲ διαφορᾶς ὅτι αὕτη μὲν ἐπὶ πλείονων εἰδῶν λέγεται πολλάκις,
οἷον τὸ λογικὸν καὶ ἐπὶ θεοῦ καὶ ἐπὶ ἀνθρώπου, τὸ δὲ ἴδιον ἐφ' ἑνὸς
εἶδους, οὗ ἐστὶν ἴδιον. καὶ ἡ μὲν διαφορὰ ἔπεται ἐκείνοις, ὧν ἦν διαφορά,
οὐ μὴν καὶ ἀντιστρέφει· τὰ δὲ ἴδια ἀντικατηγορεῖται ὧν ἂν ἡ ἴδια διὰ
τὸ ἀντιστρέφειν. 11
15

Περὶ τῆς κοινωνίας τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ συμβεβηκότος.

Διαφορᾶ δὲ καὶ συμβεβηκότι κοινὸν μὲν τὸ ἐπὶ πλείονων λέγεσθαι,
κοινὸν δὲ πρὸς τὰ ἀχώριστα συμβεβηκότα τὸ ἀεὶ καὶ παντὶ προσεῖναι· τό-
τε γὰρ δίπουν ἀεὶ πρόσσεστι πᾶσι κόραξι τό τε μέλαν ὁμοίως. 17

Περὶ τῶν ἰδίων διαφορᾶς καὶ συμβεβηκότος.

Διαφέρουσι δὲ ὅτι ἡ μὲν διαφορὰ περιέχει, οὐ περιέχεται δέ·
περιέχει γὰρ τὸ λογικὸν τὸν ἄνθρωπον· τὰ δὲ συμβεβηκότα τρόπον μὲν τινα
περιέχει τῷ ἐν πλείοσιν εἶναι, τρόπον δέ τινα περιέχεται τῷ μὴ ἐνὸς συμ-
βεβηκότος εἶναι δεκτικὰ τὰ ὑποκείμενα, ἀλλὰ πλείονων. καὶ ἡ μὲν δια-
φορὰ ἀνεπίτατος καὶ ἀνάνετος, τὰ δὲ συμβεβηκότα τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον
ἐπιδέχεται. καὶ ἀμιγείς μὲν αἱ ἐναντίαι διαφοραί, μιγείη δ' ἂν τὰ ἐναντία
συμβεβηκότα. 21
(20)

Τοιαῦται μὲν οὖν αἱ κοινότητες καὶ αἱ ιδιότητες τῆς διαφορᾶς καὶ τῶν
ἄλλων. τὸ δὲ εἶδος πῇ μὲν διαφέρει γένους καὶ διαφορᾶς, εἴρηται ἐν ᾧ ἐλέ-
γομεν, πῇ τὸ γένος διαφέρει τῶν ἄλλων καὶ πῇ ἡ διαφορὰ διαφέρει τῶν
ἄλλων. 5
10

Επίσης, η διαφορά συντίθεται με άλλη διαφορά· γιατί το λογικό και το θνητό συντέθηκαν για την υπόσταση του ανθρώπου· αλλά το είδος δεν συντίθεται με είδος, ώστε να δημιουργήσει κάποιο άλλο είδος· γιατί ένας ίππος ενώνεται με έναν γαίδαρο για να κάνουν μουλάρι, αλλά αν απλώς συντεθεί ίππος με γαίδαρο, δεν θα βγει μουλάρι.

Για τα κοινά της διαφοράς και του ιδιαίτερου χαρακτηριστικού

Η διαφορά και το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό έχουν κοινό το ότι υπάρχει μετοχή εξίσου σε όσα μετέχουν σε αυτά· γιατί εξίσου τα λογικά είναι λογικά και γελούν όσα γελούν. Και το ότι παρίστανται πάντα και σε όλα είναι κοινό και στα δύο· γιατί ακόμη και να ακρωτηριαστεί το δίποδο⁷³, το «πάντα» λέγεται γιατί υπάρχει στη φύση του⁷⁴, επειδή και αυτό που γελά έχει το «πάντα» από τη φύση του, αλλά όχι επειδή πάντα γελά.

Για τη διαφορά του ιδιαίτερου χαρακτηριστικού και της διαφοράς

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της διαφοράς ότι αυτή λέγεται πολλές φορές για περισσότερα είδη, όπως το λογικός και για τον θεό και για τον άνθρωπο, ενώ το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό για ένα είδος, του οποίου είναι ιδιαίτερο χαρακτηριστικό. Και η διαφορά έπεται εκείνων, των οποίων ήταν διαφορά, και βέβαια δεν αντιστρέφεται· ενώ τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αντικατηγορούνται σε αυτά των οποίων θα ήταν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, γιατί αντιστρέφονται.

Για τα κοινά της διαφοράς του συμβεβηκός

Στη διαφορά και το συμβεβηκός είναι κοινό το ότι λέγονται για περισσότερα· επίσης κοινό με τα αδιαχώριστα συμβεβηκός το ότι παρίστανται πάντα και σε όλα· γιατί και το δίποδο πάντα παρίστανται σε όλα τα κοράκια και το μαύρο ομοίως.

Για τη διαφορά των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών από το συμβεβηκός

Διαφέρουν διότι η διαφορά περιέχει, όμως δεν περιέχεται· γιατί το λογικός περιέχει τον άνθρωπο· όμως τα συμβεβηκός κατά κάποιον τρόπο περιέχουν βάσει αυτού που παρίσταται σε περισσότερα, ενώ κατά κάποιον τρόπο περιέχεται επειδή τα υποκείμενα δεν επιδέχονται ένα συμβεβηκός, αλλά περισσότερα. Και η διαφορά δεν υφίσταται επίταση ούτε ύφεση, ενώ τα συμβεβηκός επιδέχονται το περισσότερο και το λιγότερο. Και οι αντίθετες διαφορές είναι αμιγείς, αλλά τα ενάντια συμβεβηκός μπορούν να αναμειχθούν. Τέτοια, λοιπόν, τα κοινά και οι ιδιαιτερότητες της διαφοράς και των άλλων. Το πώς το είδος διαφέρει απ' το γένος και τη διαφορά, έχει ειπωθεί όταν λέγαμε πώς το γένος διαφέρει απ' τα άλλα και πώς η διαφορά διαφέρει απ' τα άλλα.

⁷³ θα συνεχίσει να λέγεται πάντα δίποδο καθώς...

⁷⁴ Να είναι δίποδο.

Περὶ τῆς κοινωνίας τοῦ εἵδους καὶ τοῦ ἰδίου.

Εἶδους δὲ καὶ ἰδίου κοινὸν τὸ ἀλλήλων ἀντικατηγορεῖσθαι· εἰ γὰρ ἄνθρωπος, γελαστικόν, καὶ εἰ γελαστικόν, ἄνθρωπος· τὸ γελαστικὸν δὲ ὅτι κατὰ τὸ πεφυκέναι γελᾶν ληπτέον, πολλάκις εἴρηται· ἐπίσης τε γὰρ ἔστι τὰ εἶδη τοῖς μετέχουσι καὶ τὰ ἴδια ὧν ἔστιν ἴδια. 12 15

Περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ εἵδους καὶ τοῦ ἰδίου.

Διαφέρει δὲ τὸ εἶδος τοῦ ἰδίου, ὅτι τὸ μὲν εἶδος δύναται ἄλλων γένος εἶναι, τὸ δὲ ἴδιον εἶναι ἄλλων ἴδιον ἀδύνατον. καὶ τὸ μὲν εἶδος προϋφέστηκεν τοῦ ἰδίου, τὸ δὲ ἴδιον ἐπιγίνεται τῷ εἶδει· δεῖ γὰρ ἄνθρωπον εἶναι, ἵνα καὶ γελαστικὸν ᾖ. ἔτι τὸ μὲν εἶδος ἀεὶ ἐνεργεῖα πάρεστι τῷ ὑποκειμένῳ, τὸ δὲ ἴδιόν ποτε καὶ δυνάμει· ἄνθρωπος μὲν γὰρ ἀεὶ ἐνεργεῖα ὁ Σωκράτης ἐστίν, γελᾷ δὲ οὐκ ἀεὶ, καίπερ ἀεὶ πεφυκὸς εἶναι γελαστικός. ἔτι ὧν οἱ ὅροι διάφοροι, καὶ αὐτὰ διάφορά ἐστιν· ἔστιν δὲ εἶδους μὲν τὸ ὑπὸ τὸ γένος εἶναι καὶ τὸ κατὰ πλείονων καὶ διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ ἐν τῷ τί ἐστιν κατηγορούμενον εἶναι καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἰδίου δὲ τὸ μόνῳ καὶ ἀεὶ καὶ παντὶ προσεῖναι. 17 20 (21)

Περὶ τῆς κοινωνίας τοῦ εἵδους καὶ τοῦ συμβεβηκότος.

Εἶδους δὲ καὶ συμβεβηκότος κοινὸν μὲν τὸ ἐπὶ πολλῶν κατηγορεῖσθαι, σπάνιοι δὲ αἱ ἄλλαι κοινότητες διὰ τὸ πλείστον ἀλλήλων διεστάναι τό τε συμβεβηκὸς καὶ τὸ ᾧ συμβέβηκεν. 5

Περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν αὐτῶν.

Ἰδια δὲ ἐκατέρου, τοῦ μὲν εἵδους τὸ ἐν τῷ τί ἐστιν κατηγορεῖσθαι ὧν ἔστιν εἶδος, τοῦ δὲ συμβεβηκότος τὸ ἐν τῷ ποῖον ἢ πῶς ἔχον. καὶ τὸ ἐκάστην οὐσίαν ἑνὸς μὲν εἵδους μετέχειν, συμβεβηκότων δὲ πλείονων, τῶν τε χωριστῶν καὶ τῶν ἀχωρίστων. καὶ τὰ μὲν εἶδη προεπινοεῖται τῶν συμβεβηκότων, κὰν ἀχώριστα ᾖ (δεῖ γὰρ εἶναι τὸ ὑποκείμενον, ἵνα ἐκεῖνον τι συμβῇ· τὰ δὲ συμβεβηκότα ὑστερογενῆ πέφυκεν καὶ ἐπεισοδιώδη τὴν φύσιν ἔχει. καὶ τοῦ μὲν εἵδους ἡ μετοχὴ ἐπίσης, τοῦ δὲ συμβεβηκότος, κὰν ἀχωριστον ᾖ, οὐκ ἐπίσης· καὶ γὰρ Αἰθίοψ Αἰθίοπος ἔχει ἂν τὴν χροιάν ἢ ἀνεμμένην ἢ ἐπιτεταμένην κατὰ μελανίαν. 10 15

Λέγεται δὲ περὶ ἰδίου καὶ συμβεβηκότος εἰπεῖν· πῇ γὰρ τὸ ἴδιον τοῦ τε εἵδους καὶ τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ γένους διενήνοχεν, εἴρηται.

Για τα κοινά του είδους και του ιδιαίτερου χαρακτηριστικού

Κοινό του είδους και του ιδιαίτερου χαρακτηριστικού είναι το ότι αντικατηγορούνται το ένα στο άλλο· γιατί αν κάτι είναι άνθρωπος, γελά, και αν γελά, είναι άνθρωπος· πρέπει να παίρνουμε το γελά ότι γελά από τη φύση του -έχει ειπωθεί πολλές φορές· γιατί εξίσου παρίστανται και τα είδη σε όσα μετέχουν [σε αυτά] και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά σε αυτά των οποίων είναι ιδιαίτερα χαρακτηριστικά.

Για τη διαφορά του είδους και του ιδιαίτερου χαρακτηριστικού

Διαφέρει το είδος από το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό, επειδή το είδος δύναται να είναι γένος άλλων, ενώ το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό είναι αδύνατο να είναι ιδιαίτερο χαρακτηριστικό άλλων. Και το είδος προϋπάρχει του ιδιαίτερου χαρακτηριστικού, ενώ το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό συμβαίνει μετά το είδος· γιατί πρέπει να υπάρχει ο άνθρωπος, για να γελά. Ακόμη, το είδος είναι πάντα ενεργεία παρόν στο υποκείμενο, ενώ το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό κάποιες φορές και ως δυνατότητα· γιατί ο Σωκράτης είναι πάντα ενεργεία άνθρωπος, αλλά δεν γελά πάντα, παρότι είναι στη φύση του να γελά. Ακόμη, αυτά των οποίων οι ορισμοί είναι διαφορετικοί είναι και αυτά διαφορετικά· [ορισμός] του είδους το «βρίσκεται κάτω από το γένος» και το «κατηγορείται σε περισσότερα και που διαφέρουν στον αριθμό στο τι είναι» και άλλα τέτοια, ενώ του ιδιαίτερου χαρακτηριστικού το «παρίσταται μόνο σε ένα και πάντα και σε όλα».

Για τα κοινά του είδους και τους συμβεβηκούς

Κοινό του είδους και τους συμβεβηκούς το «κατηγορούνται σε πολλά»· αλλά ελάχιστα τα άλλα κοινά, καθώς και το συμβεβηκός και αυτό στο οποίο είναι συμβεβηκός⁷⁵ έχουν τεθεί⁷⁶ όσον πιο μακριά το ένα από το άλλο.

Για τη διαφορά τους

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του καθενός από τα δύο τα εξής: του είδους το «κατηγορείται στο τι είναι» σε αυτά των οποίων είναι είδος, ενώ του συμβεβηκούς το «κατηγορείται στο τι λογής είναι ή πώς είναι» και ότι κάθε ατομική ουσία⁷⁷ μετέχει σε ένα μόνο είδος, αλλά σε περισσότερα συμβεβηκώτα (και χωριστά και αδιαχώριστα). Και τα είδη τα συλλαμβάνουμε νοητικά πριν από τα συμβεβηκώτα, ακόμη και αν είναι αδιαχώριστα (γιατί πρέπει να υπάρχει το υποκείμενο, προκειμένου να του συμβεί κάτι)· ενώ τα συμβεβηκώτα από τη φύση τους είναι μεταγενέστερα και έχουν ασυνάρτητη⁷⁸ φύση. Και η μετοχή στο είδος συμβαίνει εξίσου, ενώ του συμβεβηκούς, ακόμη και αν είναι αδιαχώριστο, όχι εξίσου· γιατί και Αιθίοπας με Αιθίοπα μπορεί να έχει απόχρωση ή σε ύφεση ή σε επίταση όσον αφορά τη μελανότητα.

Μένει, βέβαια, να πούμε για το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό και το συμβεβηκός· γιατί πώς έχει διαφοροποιηθεί το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό και απ' το είδος και απ' τη διαφορά και απ' το γένος, έχει ειπωθεί.

⁷⁵ Στο οποίο συνέβη.

⁷⁶ έχουν την όσον το δυνατόν μεγαλύτερη απόσταση.

⁷⁷ Εδώ μιλά για τις ατομικές ουσίες, για τα επιμέρους όντα δηλαδή, και όχι για το ανώτατο κατηγορήμα, την ουσία.

⁷⁸ Δηλαδή, δεν εξαρτώνται το ένα από το άλλο με κάποια λογική ή αιτιώδη σχέση.

Περὶ τῆς κοινωνίας τοῦ ἰδίου καὶ τοῦ ἀχώριστου συμβεβηκότος.

Κοινὸν δὴ τῷ ἰδίῳ καὶ τῷ ἀχώριστῳ συμβεβηκότι τὸ ἄνευ αὐτῶν 21
μὴ ὑποστήναι ἐκεῖνα, ἐφ' ὧν θεωρεῖται· ὥς γὰρ ἄνευ τοῦ γελαστικοῦ οὐχ
ὑφίσταται ἄνθρωπος, οὕτως οὐδὲ ἄνευ τοῦ μέλανος ὑποσταίη ἂν Αἰθίοψ. (22)
καὶ ὥσπερ παντὶ καὶ ἀεὶ πάρεστι τὸ ἴδιον, οὕτως καὶ τὸ ἀχώριστον συμ-
βεβηκός.

Περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν αὐτῶν.

Διενήνοχεν δὲ ὅτι τὸ μὲν ἴδιον μόνῳ ἐνὶ εἴδει πάρεστιν ὥς τὸ γελα- 5
στικὸν ἄνθρωπον, τὸ δὲ ἀχώριστον συμβεβηκὸς οἶον τὸ μέλαν οὐκ Αἰθίοπι
μόνον ἀλλὰ καὶ κόρακι πρόσεστι καὶ ἄνθρακι καὶ ἐβένῳ καὶ ἄλλοις τισίν.
διὸ τὸ μὲν ἴδιον ἀντικατηγορεῖται οὐ ἔστιν ἴδιον καὶ ἔστιν ἐπίσης, τὸ δὲ
ἀχώριστον συμβεβηκὸς οὐκ ἀντικατηγορεῖται. καὶ τῶν μὲν ἰδίων ἐπίσης
ἢ μετοχή, τῶν δὲ συμβεβηκότων ἢ μὲν μᾶλλον ἢ δὲ ἥττον. 10

Εἰσὶν μὲν οὖν καὶ ἄλλαι κοινότητές τε καὶ ιδιότητες τῶν εἰρημένων,
ἀλλ' ἐξαρκούσι καὶ αὗται εἰς διάκρισίν τε αὐτῶν καὶ τῆς κοινωνίας πα-
ράστασιν.

Για τα κοινά του ιδιαίτερου χαρακτηριστικού και του αδιαχώριστου συμβεβηκότος

Κοινό στο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό και στο αδιαχώριστο συμβεβηκότος το ότι χωρίς αυτά δεν υφίστανται εκείνα πάνω στα οποία παρατηρούνται· γιατί όπως χωρίς το γελά δεν υφίσταται ο άνθρωπος, έτσι και χωρίς το μελανό δεν θα μπορούσε να υφίσταται ο Αιθίοπας. Και όπως ακριβώς σε όλα και πάντοτε παρίσταται το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό, έτσι και το αδιαχώριστο συμβεβηκότος.

Για τη διαφορά τους

Διαφέρουν, επειδή το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό είναι παρόν μόνο σε ένα είδος, όπως το γελά στον άνθρωπο, ενώ το αδιαχώριστο συμβεβηκότος, όπως το μελανό, όχι μόνο στον Αιθίοπα, αλλά και στο κοράκι είναι παρόν και στον άνθρακα και στον έβено και σε κάποια άλλα. Γιατί το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό αντικατηγορείται σε αυτό του οποίου είναι ιδιαίτερο χαρακτηριστικό και παρίσταται εξίσου⁷⁹, ενώ το αδιαχώριστο συμβεβηκότος δεν αντικατηγορείται. Και στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά η μετοχή παρίσταται εξίσου, ενώ στα συμβεβηκότα είναι άλλοτε μεγαλύτερη και σε άλλοτε μικρότερη.

Υπάρχουν, λοιπόν, και άλλα κοινά και ιδιαιτερότητες από όσα ειπώθηκαν, αλλά αρκούν και αυτά και για τη διάκρισή τους και για την παρουσίαση των κοινών τους.

⁷⁹ Ο Barnes παραλείπει στη μετάφρασή του την πρόταση «και ἔστιν ἐπίσης».